

sunt formas quoq; fingimus saepe, vt fame
 Virgilius: vt voluptatis ac virtutis (quæ ad
 modum à Xenophōte traditur) Prodicus,
 vt multarum aliarum rerum Ouidius.

Formæ re-
 rû quæ cor-
 poris exper-
 tes sunt per
 profopope-
 iam fingun-
 tur.

Acn. 4.
 ὑπομνημα
 Top β.

A Postrophe est auersus à iudice sermo:
 nure autē valet, siue aduersarios inua-
 dimus: Quid enim Tubero, tuus ille distri-
 ctus in acie pharsalica gladius agebat? Cu-
 ius latus ille mucro petebat? Qui sensus
 erat armorum tuorum? Quæ tua mens?
 oculi? manus? ardor animi? Quid cupie-
 bas? Quid optabas? Siue ad inuocationē
 aliquam conuertimur, Vos enim iam Al-
 bani tumuli atq; Luci: Siue ad inuidiosam
 implorationem, O leges Porciæ, legesque
 Sempronæ.

ἀποστροφή
 Græ. auer-
 sio Lat.

Cicer. pro
 Lig.

Pro Mil.

Hypotyposis, quam illustrem explana-
 tionem Cicero appellat, est proposita
 quædam forma rerum ita expressa verbis,
 vt cerni potius videatur, quam audiri:

ὑποτύπωσις
 Græ.
 ant. ad Her.
 est demon-
 stratio.

De orat. 3.

vel

Hypotyposis res penè sub aspectu subiicit.

vel, *Est rerum quasi gerantur, sub aspectu penè subiectio, ut actione in Verrem septima: Ipse inflammatus scelere, ac furore in forū venit, ardebāt oculi: toto ex ore crudelitas emicabat. Nec solum quæ facta sint, aut fiant, sed etiam quæ futura sint, aut futura fuerint dicendo exprimimus. Mira tractat hæc Cicero pro Milone, Quæ facturus fuerit Clodius, si præturam inuasisset. Hæc translatio temporum, erit verecundior, si proponamus talia: Credite vos inuenturi: ut Cicero: Hæc, quæ non vidistis oculis, animis cernere potestis.*

Cice. a. 7.
in Ver.

Cicer. pro
Mil.

ἀποσιώπησις

APosiopesis, quam Cicero reticentiam nonnulli interruptionem appellant, & ipsa ostendit affectus, vel iræ, ut Virg.

De Orat. 3.

Reticentia ostendit affectus iræ, vel sollicitudinis.

Quos ego: sed motos præstat componere fluctus.

Aen. 1.

vel sollicitudinis, & quasi religionis: An huius ille legis, quam Clodius à se inuentam gloriatur, mentionē facere ausus esset, viuo

Cicer. pro
Mil.

Milone

Milone, ne dicam consule? de nostrum enim omnium, non audeo totum dicere.

E *Thopœia est imitatio vitæ, ac morum alienorum, magnū quoddam ornamentum orationis, & aptum ad animos conciliādos vel maximè sæpe autem ad permovendos: Cicero cōtra Rullum: Ineunt tandem magistratus tribuni plebis, concio tandem expectata P. Rulli, quod & princeps erat Agrariæ legis, & truculentius se gerebat, quàm cæteri. Iam designatus alio vultu, alio vccis sono, alio incessu esse meditabatur, vestitu obsoletiore, corpore inculto et horrido, capillatior quàm ante, barbaq; maiore, ut oculis et aspectu denūtiare vim Tribunitiam, & minitari Reip. videretur.*

*ἰσοποιία,
vel
μίμωσις
Græ. aut. ad
Her. est effi-
ctio & uoba-
tio.*

Orat. 2.

E *Mphasis est, cum ex aliquo dicto latēs aliquid eruitur: vel, ut Cicero definit, quæ plus ad intelligendum, quàm dicitur, relinquit, Virgilius:*

*ἑμφασίς
aut. ad Her.
est significa-
tio.*

M De nis

Demissum lapsi per funem.

Aen. li. 2.

Idem de Cyclope:

Iacuitq; per antrum.

Immensum.

Aen. li. 3.

Ubi prodigiosam illam corporis magnitudinem é loci spatium intelligimus.

ὑπομνήνη
vel
προέδο-
λοι.

S *ustentatio est figura, qua diu suspenditur auditorum animi, atq; aliquid deinde inexpectatum subiungitur, ut in Verre Cicero:*

Act. 7.

Quid deinde? quid censesis? furtum fortasse, aut praedam aliquam? Deinde cum diu suspendisset iudicium animos, subiecit, quod multo esset improbrius. Aliquando etiam cum expectatione alicuius rei gravissimae orator concitauerit, ad aliquid, quod leue sit, aut nullo modo criminiosum, descendit.

παράλει-
ψις, vel
ἀπίστασις
Gra. aut ad
Her. occupa-
tio est

P *raetermissio, vel praeteritio est, cum dicimus nos praeterire, aut non scire, aut nolle dicere id, quod tunc maxime dicimus,*

Orat. 2.

Cicero in Rullum: Non queror diminutionem vectigalium, non flagitium huius iacturae
atque

atque damni. Prætermitto illa, quæ nemo est, quin grauiſſimè, et veriſſimè cõqueri poſſit, nos caput patrimonij publici, pulcherri-
 mam populi Romani poſſeſſionem, ſubſidiũ
 annonæ, horreum belli, ſub ſigno clauſtrisq;
 Reip. poſitum vectigal ſeruare non potuiſſe:
 eum deniq; nos agrum P. Rullo conſeſſiſ-
 ſe, qui ager ipſe per ſe ſe & Syllanæ domi-
 nationi, et Gracchorum largitioni reſtitu-
 ſet: nõ dico hoc ſolum in Rep. vectigal eſſe,
 quod amiſſis alijs remaneat, intermiſſis nõ
 quam quieſcat, in pace niteat, in bello non
 obſoleſcat, militẽ ſuſtentet, hoſtem non per-
 timeſcat: prætermitto omnẽ hanc orationẽ
 & concioni reſeruo. De periculo ſalutis, ac
 libertate loquor. Et in alia oratione. Omit-
 to iuriſdictionem in libera ciuitate cõtra le-
 ges, ſenatusq; conſulta: cædes relinquo, libi-
 dines prætereo.

De prou.
 conf.

¶ **L**icentia eſt, cum apud eos, quos aut ve-
 M ij reri

rerī, aut metuere debet orator, tamē aliquid pro iure suo dicit, quod eos minimē offendat.

Cicero pro Ligario: Vide, quā non reformidem: vide, quāta lux liberalitatis, & sapientiae tuae mihi apud te dicenti oboriatur: quantum potero voce contendā, ut hoc populus Romanus exaudiat. Suscepto bello Caesar, gesto etiā magna ex parte, nulla vi coactus, iudicio meo ac volūtate ad ea arma profectus sum, quae erant sumpta cōtra te.

Concessio est, cū aliquid etiam iniquū videtur orator pati atq; concedere, ut quae deinde dicturus est, grauiora videātur.

Cicero in Verrē. Leuia sunt haec in hoc reo crimina: metum virgarum Nauarchus nobilissimae ciuitatis pretio redemit: humanū.

Alius ne condemnaretur pecuniam dedit: vsitatum est. Non vult Pop. Rom. obsoletis criminibus accusari Verrem: noua postulat, inaudita desiderat: non de Praetore

Siciliae

καρτέ-
σις.

Siciliæ, sed de crudelissimo tyranno fieri iudiciū arbitratur. Interruptio est brevis declinatio à proposito. Nam longior illa digressio, quæ multis pars causæ videtur, inter figuras numeranda non est, Virg.

Vare tuum nomen (superet modo Mantua nobis
Mantua, uæ misera nixium vicina Cremonæ)
Cantantes sublime ferent ad sidera cygni.

Hæc breuior à re digressio plurimis fit modis. Sed hoc exempli gratia sufficiat.

ἀρετὰ.

Ronia & à Quintiliano & à Cicerone inter sententiarum exornationes numeratur. Differt autem ab illa, quæ tropus est, quòd tropus breuior sit & apertior. Ac in figura totius voluntatis fictio est. Cicero pro Ligario, Nouū crimen. C. Cæsar & ante hunc diem inauditum propinquus meus ad te Q. Tubero detulit, Q. Ligarium in Africa fuisse: idque C. Pansa Præstanti vir ingenio, fretus fortasse ea familiaritate, quæ est ei tecum, ausus est confiteri. Itaque;

pro Lig.

M iij quo

quo me verā, nescio. Paratus enim venerā,
cum tu id neq̄ per te scire, neq̄ audire ali-
unde potuisses, ut ignoratione tua ad homi-
nis miseri salutem abuterer.

Distributio, quæ ad sententiæ exor-
nationes pertinet, est, cum aliquid in
partes plures tribuitur, quarum unicuique
ratio deinde sua subiungitur, ut, *Alexā-
dro Macedoni neque in deliberando cō-
siliū, neq̄ in præliando virtus, neq̄ in be-
neficio benignitas deerat. Nam quum alia
qua res dubia accidisset, apparebat sapien-
tissimus: quum autem confligendum esset
cum hostibus, fortissimus: quum vero præ-
mium dignis tribuendum, liberalissimus,*

Rutilius ex
Arist.

Permisio est, cum alicui rei vehementer
confidimus, & ostendimus nos eam
tradere atq̄ concedere alicuius voluntati,
hoc modo: Sed ego iam iudices summum ac
legitimū meæ causæ ius omitto: vobis quod
æquis

Rutilius ex
Hyperide,

Orat. 1.

æquissimum videatur, ut constituatis, per-
mitto. Non enim vereor quin etiam si no-
uum sit vobis instituendum, libenter id quod
postulo, propter utilitatem communis cōsue-
tudinis sequamini. Cicero in Catilinam,
Quid expectas? proficiscere, nimum iam diu te
imperatorē illa tua Manliana castra desi-
derāt. Et in eadē oratione: Egredere cū im-
portuna sceleratorū manu: cōfer te ad Mā-
liū, cōcita perditos ciues, secerne te à bonis,
infer patriæ bellū, exulta impio latrocinio.

Deuotio.

DEprecatio, quam vel obsecrationem,
vel obstentationem alij appellant, est
cum opem alicuius imploramus, Cicero pro
Deiotaro: Quamobrem hoc nos primum
metu C. Cæsar per fidem, & constantiam,
& clementiam tuam libera, ne residere in
te ullam partem iracundiæ suspicemur.
Per dexteram te istam oro, quā Regi De-
iotaro hospes hospitiporrexisti: istam, inquā,

M iij dex

dexteram non tam in bellis & in praelijs,
quàm in promissis & fide firmiorem.

EXecratio est, qua malum alicui precamur. Cicero pro Deiotaro: Dij te per-
dant fugitiue, ita non modo nequam & im-
probus, sed fatuus & amens es. ἀπειρά.

EPiphonema est rei narratae vel probatae summa acclamatio, Virgilius:
Tantæ molis erat Romanam condere gentem. ἐπιφώνημα, Aen. 1.

EXclamatio est quæ cōfecit significati-
onem doloris, aut indignationis alicuius
per hominis aut rei cuiuspiam compellatio-
nem: Cic. in Antonium: O miserum me cō-
sumptis enim lacrymis, infixus tamen pe-
ctori hæret dolor. Et in eundem. O ciuem
natum Reip. memorẽ sui nominis, imita-
toremq̃ maiorũ loquitur autem de D. Bru-
to. Et paulo post in eadem orat. O admira-
bilem impudentiam, audaciam, temeritatẽ.
Idem contra Rullum: O perturbatam ra-
tionem,

tionem, ô libidinem refrenandam, ô consilia dissoluta atq; perditâ. Et in Catilinam, ô tempora, ô mores, Senatus hoc intelligit Consul videt, hic tamen vivit.

Sunt & illa iucunda, & ad cõmendationem cum varietate tum etiam ipsa natura plurimũ valent, quæ simplicẽ quãdam & non preparatam ostendunt orationem. Quæ quoniam nullum habent latino sermone nomen, breviter hoc loco explicabuntur. In primis quasi pœnitentia dicti, ut Cicero pro Cælio. Sed quid ego ita gravẽ personam induxi? introduxerat autem Appium illum cæcum, qui pacem Pyrrhi quondam diremerat, cum muliere suæ familiæ parum pudicæ gravius expostulantẽ. Et quibus utimur vulgo, Imprudẽs incidi. Vel cum quærimus, quid dicamus, Quid reliquũ est? et, Nũquid omisi? Et cũ aliqua velut ignoramus: Cicero in Verrẽ: Sed earum

earum rerum artificem quem? quem nani? recte admones. Polycletū esse dicebant. Et cum deponimus apud memoriam auditoris aliqua, & reposcimus quæ deposuerimus. Hæc omnia dāt orationi varios velut vultus. Gaudent enim res varietate, & sicut oculi diuersarum aspectu rerum magis destinentur, ita semper animis præstant aliquid, in quod se velut nouum conuertant.

HÆc de tropis & ornāmētis cum verborum tum sententiarum dicta sint, in quorum numero, nominibus, vi & natura explicāda vsq̄ adeo dissentiūt authores vel Græci vel Latini, vt non modo inter se dissentiāt, sed, quod maius est, Cicero qui vt ornatissimus in dicendo, sic in præcipiendo fuit diligentissimus, ipse sibi discrepet. Nam vt Quintilianus animaduertit, multas figuras in tertio de Oratore libro posuit, quas in Oratore postea scripto, quoniam de
illis

illis mentionem non fecit, videtur repudiasse. Quasdam posuit inter verborum exornationes, quæ sententiarum sunt lumina. Quaedam ne figuræ quidem sunt. Non tamen est cur quisquam vel illum vel alios authores hac de causa temere reprehēdat. Ea enim quæ de tropis et figuris præcipi possunt, valde minuta sunt et exilia: ideoq; nō multū interest, hoc ne an illo modo sentias. Quā ego causam fuisse puto, cur idē Cicero strictim semper & cursim illas attigerit, et nullis nec definitionibus explicatas, nec exemplis illustratas quasi per transfennam ostenderit. Iam numerus illarum nec fuit olim certus, nec verò vnquam esse poterit. Cuius rei duas ego reperio causas. Altera est, quòd novæ figuræ Quintiliano etiam auctore fieri adhuc & excogitari possunt. Altera, quòd tam verborum quàm sententiārum figuræ non in formas quarum certus, sed in partes & quasi mēbra, quorū infinitior est numerus,

numerus, distribuuntur. Quod optime vidit
 Cicero: in Topicis enim cum aliud diuisionem
 aliud partitionem esse docuisset, dixisset
 que non esse vitiosum in partitione, si
 partem aliquam prætermittas, quod idem
 in diuisione vitiosum est. Sic deinde causam
 eius rei addit. Formarum enim certus
 est numerus, quæ cuique generi subiiciantur:
 partium distributio sæpe est infinitior,
 tanquam riuorum à fonte deductio. Itaque in
 oratorijs artibus quæstionis genere proposito,
 quot eius formæ sint, subiungitur absolute:
 at cum de ornamentis verborum sententiarumque
 præcipitur, quæ vocantur
 οχύματα, non fit idem. Res enim est infinitior
 hæc esse in causa puto vt omnis hæc de
 tropis & figuris disputatio, non solū dubia
 & incerta, sed controuersa etiam plenaque
 dissensionis semper fuerit. In qua ego quod
 simillimum veri visum est, sum secutus.

De

De collocatione. Cap. 31.

Cicer. 3. de
Orat.

Sequitur collocatio, quæ erit optima, si
vincat orationem efficiet, si coherere ut, si
lenem, si æquabiliter fluentem. In ea
necessaria sunt ordo, & iunctura: primum
igitur de ordine. Sed illud prius dicam, studi-
osis dicendi imprimis esse necessaria ea, quæ
deinceps de ordine iuncturaq; tradetur. Val-
de enim conducunt ad formandum stylum,
qui dicendi perfectior est, & magister.

De ordine. Cap. 32.

Quint. li. 9.
cap. 4.

Ordinis observatio est in verbis sin-
gulis & contextis: in singulis cauē-
dū est ne decrescat oratio, & fortiori sub-
iungatur aliquid infirmius, ut sacrilego fur,
aut latroni petulās. Augeri. n. debent sentē-
tiæ & insurgere, ut optime Cicero, Tu, in-
quit, istis faucibus, istis lateribus, ista gla-
diatori totius corporis firmitate: aliud enim
alio maius superuenit: At si cæpisset à toto
corpore, non bene ad latera, faucesq; descē-
deret.

Oratio nō
debet decre-
scere.

Phil. 2.

deret. Est & alius naturalis ordo, ut diē ac noctē, ortum et occasum dicas, potius quā retrosum. Quaedam ordine permutato fiunt superuacua, ut fratres gemini: nam si præcesserint gemini, fratres addere non est necesse. Verbo sensum claudere, si cōpositio patiatur, longē optimū est, Cicero in Verre: Itaq̄ ille M. Cato sapiēs, cellam penariam AG. 4. Reip. nostræ, nutricē plebis Romanæ Siciliam nominavit. At si id asperum erit, decori potius orationis erit consulendū, ut fit apud summos Græcos Latinosque oratores frequentissime: Cicero in actione eadem: Nam cum omnium sociorum, prouinciarum rationem diligenter habere debetis, tum præcipuē Sicilia, Iudices, plurimis, iustissimisq̄ de causis. In oratione non sunt ad pedes verba dimensa ut in carmine, ideoq̄ ex loco transferuntur in locum, quo maximē congruunt, sicut in rudium structura saxorum fieri consuevit.

Verbo sensum claudere optimū est.

In oratione non sunt ad pedes verba dimensa.

De

De iunctura. Cap. 33.

De orat. 3.

Iunctura verò vt concinna, et elegans sit assequemur, si verba extrema cum consequentibus primis ita iungemus, vt neue aspere concurrant, neue vastius diducatur.

Quint. lib. 9. cap. 4.

Asperum concursum efficiunt consonantes illæ, quæ sunt asperiores, vt, S. vltima cum

Quæ consonantes asperum cōcursum efficiant

V. proxima, vt exercitus Xerxis: quarum tristior, etiam si vna collidatur, stridor est:

vt, Ars studiorum, Rex Xerxes. Hiulcā verò vitia orationem vocalium concursus.

Pessimè vitia quæ easdem inter se literas committunt, sonabunt, vt, Viro optimo

Quæ vocales pessimè cōcurrant.

obtemperare. Præcipuus tamen erit hiatus earum, quæ cauo, aut patulo maximè ore

proferuntur, vt, Sensu humanitatis. E plænior litera est, Iangustior: ideoq; obscurius

in his vitium. Minus peccabit, qui longis breues subiiciet: et adhuc, qui præponet

Concursus vocalium nõ est nimis timide vitandus.

longæ breuem non tamen id, vt crimen ingens expauescendum est. In quo nescias

negli-

negligentia ne an sollicitudo sit peior. Ne-
 cesse enim est, ut hic metus impetum dicē-
 di retardet, & ab his, quæ potiora sunt,
 auertat. Quare ut negligentis est oratoris
 hiulca subinde oratione uti: ita humilis est
 animi, atq; demissi ubiq; hoc perhorrescere.
 In quo merito quidam Isocratem, & eius
 discipulos, atq; præcipuè Theopompum
 reprehendunt, quod eas literas tantopere
 fugerint. At Plato in populari etiam ora-
 tione crebrā habet vocalium cōursionem.
 Cicero certe & Demosthenes modice res-
 pexerunt ad hanc partem. Nam hiulca
 nonnunquā etiam decēt, faciūtq; amplicra
 quædam. Habet enim ille tanquam hiatus
 & concursus vocalium molle quiddam,
 quod indicet non ingratiā negligentiam
 ac re hominis magis, quàm de verbis labo-
 rantis. Itaq; ille in oratione pro Marcelio sic
 ait: Dolebam enim P. C. ac vehementer
 angebar, cum viderem virum talem, qui in
eadem

Isocrates &
 eius discipu-
 li reprehē-
 duntur, quòd
 tantopere vo-
 calium con-
 cursum tu-
 gerint.

Hiulca non
 nunquam de-
 cet.

In orat.

In apologia
 a Socrate.

Quint. li. 9.
 cap. 4.

In orat.

Pro M. Marci

eadem causa, in qua ego fuisset, non in eadem esse fortuna, nec mihi persuadere poteram, nec fas esse ducebam, versari me in vestro veteri curriculo, illo æmulo atq; imitatore studiorum, ac laborū meorum, quasi quodam socio à me & comite distracto.

Unde aperte intelligimus crebram & nimiam vocalium concursionem esse quidem vitandam, modicam vero & quæ in loco fit, non esse reprehendendam. Videndum

Quint. l. 9.
cap. 4.

etiam est, ne syllabæ verbi prioris ultimæ, sint primæ sequentis, quod Ciceroni in epistolis excidit: Res mihi inuisæ, visæ sunt Brute. Et in carmine: O fortunatam natam me consule Romam. Etiam monosyllaba, si multa sint, male continuabuntur. Breuium præterea verborum ac nominum vitanda cōtinuatio est, ne compositio minuta sit atque concisa: Et ex diue so, longorum, afferunt enim tarditatē. Illa quoque vitia sunt, sic adentia similiter & similiter de-

Syllabæ
verbi prioris
ultimæ
non sint primæ
verbi sequentis.

Monosyllaba multa
nō sunt continuanda.
Verborum breuium & longorum vitanda est cōtinuatio.

N sinens

Nec verba
verbis, nec
nomina no-
minibus con-
iungi de-
beant.

sinentia, & eodem modo declinata multa
coniungantur. Nec verba quidem verbis,
aut nomina nominibus, similiaq; his conti-
nuari debent. Cum virtutes etiam ipsæ tæ-
dium pariant, nisi gratia varietatis adiutæ.
Illud postremo addamus hanc orationis quasi
structuram, quæ ordine, iuncturaq; constat,
maximam quidem desiderare diligentiam, ea
lege tamen ne fiat operosè. Nam esset cum
infinitus, tum puerilis labor. Stylus enim
exercitatus efficit facilem hanc viam com-
ponendi. Nam ut in legendo oculus, sic a-
nimus indicendo prospiciet, quid sequatur:
ne in conditis verbis, & male coagmenta-
tis offendantur aures, quarum est iudicium
superbissimum.

Cic. in erat.

Aurium iudi-
cium est li-
perbissimum.

De modo & forma verborum.

Cap. 34.

Non est ex multis res una, quæ ma-
gis oratorem ab imperito dicēdi igna-

Arist. lib. 3.
rhetor. c. 8.
De orat. 3.
in part.
Quint. lib.
9. cap. 4.

100
B

roq; d' distinguat, quam quod ille rudis incō-
dite fundit, quantum potest, & id, quod di-
cit, spiritu non arte determinat. Orator au-
tem sic illigat sententiā verbis, ut nihil ina-
ne, nihil incōditum, nihil curtū, nihil clau-
dicans, nihil in oratione sit redundans. Hoc
oratorio fit numero, qui aptam & concin-
nam, & suauem efficit orationem. Bre-
uiter igitur origo, deinde causa, post natu-
ra, tum ad extremum usus ipse explicetur
orationis aptæ, ac numerosæ.

Oratorij
numeri vti-
litates.

De origine orationis numerosæ.

Cap. 35.

Aris. 3. rhet.
cap. 8.
In orat.
Quint. li. 9.
cap. 4.

PRinceps inueniendi aptam verborum,
& numerosam conclusionem fuit
Thrasymachus: cuius omnia nimis e-
tiam erant scripta numerosè. Isocrates au-
tem ita scienter moderateque rem totam tē-
perauit, ut multi existimarint illum huius
concinnitatis authorem & principem exti-
tisse. Vbi verò hæc formā dæ orationis ratio

Thrasyma-
chus nume-
rosæ orati-
onis inuen-
tor fuit, quē
ponit Quint.
inter sciip-
ores artis
rhet. li. 9. c. 1

Nij cognita

Arist. verſu
in oratione
vetat eſſe,
numerū iu-
bet.

cognita, & inuenta eſt, ſic omnibus placuit
oratoribus vt Aristoteles quo nemo nec do-
ctior, nec acutior, nec in rebus vel inuenien-
dis, vel iudicādis acrior vnquā fuit, verſum
in oratione vetet eſſe, numerū iubeat. Eius
auditor Theodectes in primis, vt Aristote-
les ſæpe ſignificat, politus ſcriptor, atq; arti-
fex hoc idem & ſentit & præcipit. Theo-
phraſtus verò iſdem de rebus etiam accu-
ratius. Romani Ciceronis ferè tempore
agnouerunt, cum iam anni prope quadrin-
genti eſſent apud Græcos, cum hoc proba-
retur. Uſq; adeo autem hanc orationis con-
formandæ rationem ipſe Cicero probauit,
vt non ſolum eius hoc modo faciendæ et ora-
nandæ ſummus ipſe art. fex fuerit ſed di-
ligētiffimè etiam de tota ea re præceperit.

Ciceronis
tempore ag-
nouerūt Ro-
mani cra-
ticnis nu-
merum, an-
nis quadrin-
gentis poſt
Græcos.

Cur numeroſa oratio inuenta ſit.

Cap. 36.

Quoniā igitur habemus aptæ oratio-
nis eos principes authoresq; quos
diximus,

In Orat.

diximus, & origo inuenta est, causa quæ ratur, quæ facilis, & aperta est. Aures enī, vel animus potius aurium nuncio naturalē quandam in se continet vocum omnium mentionem. Ita que, & longiora et breuiora iudicat, & perfecta ac moderata semper expectat, mutila sentit quædam & quasi decurtata, quibus tāquam debito fraudetur, offenditur, productiora alia et quasi immoderatius excurrentia: quæ magis etiam aspernantur aures. Cum igitur fortuito sæpe, vt fit, aliquid conclusè aptèq; initio diceretur, animos hominum auresq; pellebat, vt intelligi posset id, quod casus effudisset cecidisse iucunde: tūc notatū genus est. **N**otatio aut et animaduersio peperit artē. Ita q; vt poëtica et versus inuētus est terminatiōe aurium, obseruatione prudētium: sic in oratione animaduersū est multo illud quidē serius sed eadem natura admonēte, esse quosdam certos cursus cōclusionesq; verborum. Ita q;

Animus naturalē quādam continet in se vocum omnium mentionem.

Nonatio & animaduersio peperit artē numerosæ orationis.

N iij cum

cum ea, quæ apte, conclusæq; diceretur, magis
 noperere auditores teneret, ob eam causam apte
 numerosæq; dicendi præcepta quoq; sunt in-
 uenta. De quorum natura ut disserere pos-
 sumus necesse est, ut de incisive membris &
 periodo prius dicamus.

Incisa Græc.

μέμματα

membra

καὶ λέγονται

vocant.

Quid sit in-

cisum.

De incisive membris, & periodis.

Cap. 37.

Incisum est sensus non expleto numero
 conclusus: plerisq; pars membri. Tale est
 quo Cicero utitur, Domus tibi deerat? at
 habebas: Pecunia superabat? at egebas:
 ubi incisa sunt quatuor. Fiunt & singulis
 verbis incisa, ut, Diximus, testes dare vo-
 lumus. Incisum est, diximus: Membrum
 autem est sensus numeris conclusus, sed à toto
 corpore abruptus, et per se nihil efficiens, ut,
 O callidos homines: Orem excogitatam: o
 ingenia metuenda: quem quæso nostrum
 fefellit, id vos ita esse facturos. O calli-
 dos homines: perfectum est, at remotum

Arist. 3 rhe.

cap. 9. Cice.

de Orat.

Quint. li. 9,

cap. 4.

Quid mem-

brum sit.

In cornel. 2.

quæ non ex-

tat.

à cæ-

à ceteris vim non habet, ut per se manus,
 & pes, & caput: et o rem excogitatã: o in-
 genia metuẽda. Quãdo ergo incipit corpus
 esse? cum venit extrema conclusio: Quem
 quæso nostrũ fefellit, id vos ita esse factu-
 ros? Periodum Cicero tum ambitum, tũ
 circuitum, tum cõprehensionem, aut conti-
 nuationem, aut circumscriptionẽ dicit. Cũ
 temperetur autem membris omnis paulo
 longior circuitus, tamen aliud est cæsim et
 membratim, aliud circũscriptẽ dicere. Cir-
 cumscriptio enim est, cum ab initio ad fia-
 nem vsq; quasi in orbem inclusa fertur ora-
 tio, donec consistat in singulis perfectis ab-
 solutisq; sententijs, Cicero pro leg. Man.
 Quanquam mihi semper frequens conspe-
 ctus vester multò iucundissimus, hic autem
 locus ad agendũ amplissimus, ad dicendũ
 ornatissimus est visus, Quirites, tamen hoc
 aditu laudis, qui optimo cuiq; semper ma-
 xime patuit, nõ meame voluntas, sed vitæ

N iij meæ

In Orat.

Periodum
 multis no-
 minibus ap-
 pellat Cic.

Arist. rhet.
 cap. 4.
 Cic. in orat.

Cicer. pro
 Man.

meæ rationes ab ineunte ætate susceptæ prohibuerunt. Membratim verò dicimus, cum in singulis membris liberior insistit oratio.

Cicero pro Milone: Itaq; quando illius postea sica illa, quam à Catilina acceperat, conquieuit? Hæc intentata nobis est: huic

ego vos obijci pro me non sum passus: hæc insidiata Pompeio est: Hæc istam Appianam viam monumentum sui nominis nec Papirij cruentavit.

Incisim verò dicimus, cum in singulis incisim insistit oratio, Cicero in Catilinam. Tenentur literæ, signa, manus, deniq; vnius cuiusq; confessio. Quomodo autem cū in incisim et membris, tū in circuitu numerus sit adhibendus paulò post dicetur.

Sed quia nullus extrà poëticos numerus esse potest, pedes, quibus & poëma fit, & oratio numerosa temperatur, ponamus, mox enim intelligetur inter versum, & orationem numerosam permagnum esse discrimen.

Quid sit
membratim
dicere.

Quid sit in
cisim dicere

Cic. pro.
Mil.

Cic. in Cat.
4. Orat.

Eisdem pedibus
prema & oratio
numero
sa temperatur.

De

De pedibus. Cap. 38.

Quint. li. 9.
cap. 4.

PEDES, qui duas habent syllabas numero sunt quatuor, Spondeus, Pyrrhichius Choreus, & Iambus. Spondeus est è longis duabus, ut, dicunt, mōrēs: illi contrarius est Pyrrichius, ut, nōuūs, tūlit. Choreus est è longa & breui, ut, scribit, sēmpēr. Huic Iambus est contrarius, ut, lēgūnt, rēōs. Triū verò syllabarū pedes sunt octo, Molossus ex tribus longis, ut, dicēdi, cōseruānt, Trochæus, quem Tribrachym alij appellant, è tribus breuibus, ut, faciūūs. Dactylus ex longa & duabus breuibus, ut, littōrā. Anapæstus ex duabus breuibus et longa, ut, piētās pērāgūnt. Bacchius ex breui & duabus longis, ut, amōrēs. Antibacchius ex duabus longis & breui, ut, aūdīsse. Creticus, quem alij Amphimacrum vocant, ex longa, breui, et longa, ut, pōssidēt. Amphibrachys ex breui, longa, & breui: ut, pētēbāt. Cicero ex alijs pedibus tres tantum ponit, nec

Dicitur
syllabarum
pedes sunt
quatuor.Trium syl.
labaru n pe
des sunt o-
cto.

In Orat.

nit, nec

nit, nec tamen ipse dissimulat, quibusdam
 numeros videri, non pedes: nec immerito
 (quicquid enim supra tres syllabas habet,
 id ex pluribus est pedibus) Pæonas duos,
 & Dochimum, quibus & nos erimus cō-
 tenti. Est igitur Pæon primus ex longa &
 tribus breuibus, vt afficitē. Pæon vltimus
 ex tribus breuibus & longa, vt, fācilitās.
 Dochimus vero ex Bacchio constat, &
 Iambo, vt, perhorrescerent.

Quicquid
 supra tres
 syllabas ha-
 bet, id ex
 pluribus est
 pedibus.

De numero oratorio. Cap. 39.

Quid intersit inter oratoriū numerum
 atq; poëticū, itemq; inter orationē
 & poëma diligenter nūc attendendum est.

Arist. 3. rhe.
 cap. 8. Cic.
 in orat.
 Quint. li. 9.
 cap. 4.

Numerus
 oratorius
 Græ. est.
 ῥυθμὸς,

Rhythmi
 cōstā. spa-
 tio tempo-
 rum, pedes
 etiā ordine

Numerum oratoriū Græci Rhythumum,
 poëticum Metrū vocāt. Quod etiā si cōstat
 vtrunq; pedibus, habet tamen non simplicē
 differentiā. Nam Rhythmi spatium tēporū
 constat, pedes etiā ordine. In Rhythmo. n.
 nihil refert Dactylus ne sit an Anapæstus,
 cum eodē temporū spatium vterq; constet, in
 versu

versu pro Dactylo poni non potest Anapaestus. Est & illud discrimen, quod metri semper idem est cursus, ut in Heroico carmine, Dactyli, & spondei. In oratione alius atq; alius numerus est adhibendus, ita ut nullus sit, qui non aliquo loco adhiberi possit. Ex his facile est intelligere, quam multum inter orationem numerosam, & poemam intersit. Versus certis legibus astrictus est, ut nihil fiat extra praescriptum: at in oratione nihil est certum, nisi ut apte verbis comprehendatur sententia. Itaque omnis, nec claudicans, nec quasi fluctuans, & aequaliter, constanterq; ingrediens numerosa habetur oratio. Atque id in dicendo numerosum putatur: non quod constat totum esse numeris, sed quod ad numeros proximè accedit. Quò etià difficilias est oratione uti, quàm versibus, quòd in illis certa quaedam, et definita lex est, quàm sequi sit necesse: in dicendo autem nihil est propositum, nisi aut ne immoderata, aut angusta,

Nullus est numerus qui non aliquo loco in oratione adhibeatur.

Multum interest inter poemam & orationem numerosam.

Difficilias est oratione numerosa uti quàm versibus.

In Orat.

101110

aut

Versus in
oratione si
efficitur v-
tium est.

aut dissoluta, aut fluēs sit oratio. In quo illud
est vel maximū, quod versus in oratione si
efficitur coniūctione verborum, vitium est,
& quidem grave, ac longa animi provisio-
ne fugiendum, & tamen eam coniunctionē
sicuti versus numerosē cadere, & quadra-
re, & perficere volumus. Quod quomodo
faciendum sit, deinceps explicemus.

In qua parte ambitus debeat inesse
numerus. Cap. 40.

Est igitur intelligēdum in toto verborū
ambitu numeros tenēdos esse: Fallūtur
enim qui censent cadere tantū numerosē o-
portere, terminariq; sententiā. Et si enim id
maximè decet, quoniā aures semper extre-
mum expectāt, in eoq; acquiescunt: ad hunc
exitū tamen à principio ferri debet verbo-
rum illa comprehensio, & tota à capite ita
fluere, vt ad extremum veniēs ipsi cōsistat.
Cum autē oēs in oratione sint quasi permis-
sti, et cōfusi pedes, nec enim effugere posset

orator

Tota peri-
odus vni-
versa esse de-
bet.

Arist. 3. rhe.
cap. 9. Cic.
in orat.
Quint. li. 9.
cap. 4.

orator animadversionem, si semper eisdem
uteretur: qui numeri & ad principium, &
ad medium, & ad extremum periodi sint
magis accommodati, explicandum est.

De initio periodi. Cap. 41.

Arist. 3. rhe.
cap. 8. Cic.
in orat.
Quint. li. 9.
cap. 4.

Clausulas diligētius, quā cætera omnia, servandas esse inter omnes convenit, quod in his maximè perfectio, atq; absolutio iudicatur. Proximam autem clausulis diligentiam initia postulant. Nam

Clausula
maximè con-
tinuitatem
desiderant.

Proximam
clausulis di-
ligentiam in-
itia postu-
lant.

& ad hæc intētus est auditor. Optime hæc nascuntur à proceris numeris, ac liberis, maximè Dactylo, quem Heroum vocat Aristoteles, et pæone priore quem idem author ut optimum probat. Cicero mollissimum quidem numerum, eundemque amplissimū esse fatetur, sed Creticum anteponeit. Anapestus etiam qui Dactylo est spatium par, ordine contrarius, rectè orationem incipit,

Rhet. 3. c. 8.
Cic. in or.

p leg. Ma.

Cicero pro lege Manilia: Quanquā mihi semper frequēs cōspectus vester: Exorsus
est à

est à spondeo, Anapæsto & Cretico: Et in eadem oratione. Testis est Italia: à Cretico, & Ita tantum bellū: ab Anapæsto & spondeo, et, Qui Siciliam adiit: à Pæone priorē. Initia verū suum initijs orationis non conveniunt, & si Titus Livius hexametri exordio cœpit: Facturus ne operæ precium sim. Dochimus quovis loco aptus est, dum semel ponatur: iteratus aut continuatus numerū apertum & nimis insignem facit, Cicero de lege Agraria: Est illud amplissimū quod paulò ante commemoravi, Quirites. Ubi à spondeo & Dochimo ducitur initium.

De fine periodi. Cap. 42.

Qui pedes in extremo circuitu sint servandi.

In extremo autē circuitu duo aut tres sunt ferè servandi & notandi pedes: quos aut Choreos, aut spondeos, aut alternos esse oportebit. Asia geminatum Choreum, qui dichoreus vocatur, maxime secuta est. Cadit autem ille præclare: sed in orationis numero nihil est tam vitiosum quam

Nihil tam vitiosum est in orationis numero quam si semper est idem.

Art. 1. lib. 1. cap. 8. Cic. in orat. Quint. li. 9. cap. 4.

de leg. Agr.

Rhet. lib. 1. cap. 10. Cic. in orat.

Cic. in orat. Quint. li. 9. cap. 4.

de leg. Agr.

quàm si semper est idem. Spōdeus est in clau-
 fulis firmus & stabilis, quo plurimum est
 vsus Demosthenes. Pœona alterū orationi
 cadenti aptissimum putat Aristoteles, quē
 Cicero non rejicit, sed aptiorem eo loco iu-
 dicat Creticum. Qui siue geminetur, siue
 spondeum præcedat, multum decoris habet
 in clausulis, Cicero pro Mar. Pristino mo-
 re dicēdi. Creticus est geminatus, et spōdeus,
 & cōseruatam ac restitutam putat. Spōdeus
 & duo Cretici. Et Nec ulla unquam ætas
 de tuis laudibus cōticescet. Duo Cretici et
 dichoreus. Nihil habet nec fortuna tua
 maius, quàm ut possis: nec natura tua me-
 lius, quàm ut velis cōseruare quā plurimos.
 Duo itē Cretici. Optimè etiam est sibi iun-
 ctus Anapestus. Nam ubi libido domina-
 tur, innocētiae leuè præsidium est, Nā Syna-
 læphe facit, ut ultime syllabæ pro una so-
 nent. Est et Dochimus stabilis in clausulis,
 et seuerus, Cicero in Antonium, Teuixor

Arist. pœo-
 na vltimum
 Cic. creticū
 aptissimum
 iudicat in
 clausulis.

Optimè sibi
 iungitur cre-
 ticus in clau-
 sulis.

Optimè sibi
 iungitur cre-
 ticus in clau-
 sulis.

Dochimus
 in clausulis
 stabilis est,
 & seuerus.

Anto

pro Lig.

Crassus.

Antoni quorum facta imitere, eorum exis- Phil. 2.
 tus non perhorrescere. Sed tuas Cn. Pompe- Pro Mil.
 pei, (te enim iam appello ea voce, ut me au-
 dire possis) tuas inquam suspitiones perhor-
 rescimus. Quia post e na syllaba brevis an-
 longa sit, ne in versu quidem refert. Multae
 sunt aliae clausulae, quae numerosè & incū-
 de cadūt, quas diligentissimè ostendit Quin- Lib. 9. ca. 4.
 tilianus. Etiam intelligendum est clausulas
 versuum non convenire clausulis orationis,
 quod Bruto excidit: Quamquam sciūt pla-
 cuisse Catoni, & vitandum esse plurimum
 syllabarū verbis utamur saepe in fine, quod lib. 10.
 etiā in carminibus est permolle. Non de-
 sunt enim qui Ciceronem vituperent in his: Phil. 3.
 Familiaris coeperat esse balneatori. Et pro causa
 Caelio, Non minus dura Archipirata.
 Nec illud quidem praeterendum est clau-
 sulas maximè apparere, & intelligi, quòd
 aures continuam vocem secuta, ducta q̄ ve-
 lut pronò decurrentis orationis flumine, tū
 magis

Clausulae
 versuum non
 conveniunt
 clausulis o-
 rationis.

magis iudicēt, cū ille impetus stetit et intus
 endi tēpus dedit. Variandæ sunt igitur, ne
 aut animorū iudicio repudientur, aut aurium
 satietate. Hoc vicissitudines numerorū effi-
 cient, qui præstabūt, vt neq; ij satientur, qui
 audient, fastidio similitudinis, nec orator, id
 quod faciet, opera dedita facere videatur.

Cur clausu-
 læ sint vari-
 andæ.

De media periodo. Cap. 43.

In orat.
 Quint lib.
 9. cap. 4.

Cum verborum comprehensio à princi-
 pio ferri debeat, et tota à capite ita flus-
 ere, vt ad extremum veniens ipsa consistat,
 dicendum est nunc, qui maximè cadant in
 orationem aptam numeri: Et Aristote-
 les quidem spondeum numerum grandio-
 rem iudicat, quàm desideret soluta oratio,
 Iambum autem nimis è vulgari esse ser-
 mone. Ita neque humilem & abiectam
 orationem, nec nimis altam & exaggera-
 tam probat, plenā tamen eam vult esse gra-
 uitatis, vt eos, qui audient, ad maiorē admi-
 rationē possit traducere. Trochæum autem,

Quos nu-
 meros ab o-
 ratione se-
 greget, quos
 maximè p-
 bet Arist.

Lib. 3. rhet.
 cap. 8.

O quem

Cicero sentit
omnes in o
ratione esse
permistos
numeros.

quem alij Tribrachym appellat, ab oratione
segregat, quia contractio & breuitas digni-
tatem non habent. Ita Pœona probat, quæ
orationi vel orienti, vel mediæ, vel cadenti
aptissimum iudicat. Cicero autem sentit
omnes in oratione esse permistos et quasi cõ-
fusus pedes. Nec enim effugere posset ani-
maduersionem orator, si semper iisdem ute-
retur. Cum igitur (vt supra etiam dictum
est) permista et temperata numeris, nec dis-
soluta, nec tota numerosa oratio esse debeat,
Pœone maximè, quoniam optimus autor
ita censet, sed etiam reliquis numeris, quos
ille præterit, tẽperanda est. In his quæ de-
missio atq; humili sermone dicẽtur Iambus
erit frequẽtissimus, Pœon in amplioribus,
in utroq; Dactylus. Ita varia & perpetua
oratione hi sunt inter se miscendi & tẽpe-
randi: sic minimè animaduertetur delecta-
tionis aucupiũ, et quadrada orationis indu-
stria. Nec verò nimius is cursus numerorũ
esse

In humili
oratione iam
bus in am-
pliori Pœo,
in utraque
dactylus est
frequẽtis-
simus.

esse debet, id enim in dicendo numerosum
putatur, non quod totum constat è numeris,
sed quod ad numeros proximè accedit.

Nullus enim pes est, qui non aliquādo ve-
niat in orationem. Miscēdi ergo sunt, cu-
randumq̄, ut sint plures, qui placeāt, et cir-
confusi bonis deteriores lateāt. Dochimus
quouis loco est aptus, dūmodo non iteretur.

Dochimus
quouis lo-
co aptus, dū
modo non
iteretur.

Pro Mar.

Plurimum etiam venustatis habet Creti-
cus, Cicero pro Mar. Nullius est tantum
flumen ingenij, nulla dicendi, aut scribendi
tanta vis, tantaq̄ copia, quæ non dicam ex-
ornare, sed enarrare C. Caesar res tuas gestas
possit: tamen hoc affirmo, & hoc pace dicā
tua, nullam in his laudem esse ampliorem,
quàm eam, quam hodierno die cōsecutus es:
in hac periodo sunt quidē alij pedes, sed qui
eam iucundissimam efficiunt, sunt Cretici,
Dochimus, Pæon, Dactyli & spondei.

De his quæ suapte natura numerosa sunt.

Cap. 44.

O ij Ali-

Cum paria
paribus re-
feruntur aut
casus inxi-
tu sunt simi-
les, oratio
sua sponte
numerosa ef-
ficatur.

Aliquando suapte natura numerosa
sunt, quæ dicuntur, etiam si nihil factum
est de industria. Cum enim sunt casus in ex-
xitu similes, aut paribus paria referuntur,
quasi sua sponte concinnitatem habet oratio,
ut in illo Ciceronis pro Milone, Est enim.
Iudices hæc non scripta, sed nata lex, quam
non didicimus, accepimus, legimus, verum ex
natura ipsa arripuimus, expressimus, hau-
simus: ad quam non docti, sed facti, non insti-
tuti sed imbuti sumus. Hæc enim talia sunt,
ut quia referuntur ad ea, ad quæ debet refer-
ri, intelligamus non quæsitum esse numerum,
sed secutum. Quod fit item referendis contra-
rijs. In hoc genere Cicero frequens est, ut illa
sunt in quarto accusationis: Conferre hæc pa-
cem cum illo bello: huius Prætoris aduentum
cum illius Imperatoris victoria: huius cohor-
tem impuram, cum illius exercitu invictum: hu-
ius libidines cum illius continentia: ab illo, qui
cepit conditas, ab hoc qui constitutas accepit,
captas

Arist. 3. rhe.
c. 9. in orat
Quint. li. 9.
cap. 4.

Pro Mil.

Cum contra-
ria referun-
tur nume-
rus sponte
sequitur.

Act. 4. in
Ver.

captas dicetis Syracusas. quæ sunt venustissima. Sæper enim hæc, quæ à Grecis antitheta nominari supra diximus, cū de figuris ageremus, numerū oratoriū necessitate ipsa efficiunt, & eum sine industria.

Quæ vitia sint vitanda in oratione numerosa. Cap. 45.

Quint. lib.
9. cap. 4.

HÆc tamen vitia in tota hac re diligentissime sunt vitanda, in primis ne aperte verba traiciantur, quo melius aut cadat, aut voluatur oratio: deinde ne inania quædam verba, quasi complementa numerorū inculcentur: tertio ne minutis concidatur, infringaturque sententia. Sed verba iam probata et electa concinnè coagmententur. Nā vel dura inter se cōmixta potiora sunt inutilibus. Multa sunt autē, quæ ijs vitijs declinatis, numerosè cōponendi laborē minuant. Sunt. n. multæ figuræ, quibus et casus et numeri possint variari. Sunt multa etiā, quæ idem valent atq; significant, ex quibus

Quæ vitia vitanda sint in hac re.

Multa minuant laborem componendi numerosè.

O iij exer

M. S. B.

exercitati facile illud eligunt, quod institutæ
verborum comprehensioni maxime quadrat.

De magnitudine ambitus. Cap. 46.

periodus ha-
bet membra
minimum
duo sæpè
tria.

Habet autem periodus membra minimum
duo, sæpè etiam et tria: Cicero pro lege

Cic. in ora.
Quint. li. 9.
cap. 4.

Man. Nam cum antea per ætatem non-
dum huius auctoritatem loci contingere
auderem, statueremque nihil huc, nisi perfe-
ctum ingenio, elaboratum industria afferri
oportere: omne meum tempus amicorum
temporibus transmittendum putavi. Cicero
eum ambitum mediocritatem habere ait,

Ambitus
mediocris
quatuor te-
te membris
constat.

qui quatuor ferè membris constat: Nam
& aures implet, & nec breuior est, quàm
satis sit, nec longior. Vult autem, ut è qua-
tuor, quasi hexametrorum versuum instar
quod sit, constet ferè plena comprehensio.

Eius generis est illud pro Milone, Ego cū
tribunus plebis Republica oppressa me sen-
natui dedissem, quem extinctum acceperam:
equitibus Romanis, quorum vires erāt de-
biles:

Pro Milo

biles: bonis viris, qui omnem auctoritatem
Clodianis armis abiecerant: mihi unquam
bonorum praesidium de futurum putarem?
Debet autem periodus sensum concludere:
sit etiam aperta, ut intelligi possit, & non
immodica, ut memoria contineri possit.

Quint. li. 9.
cap. 4.

Quid praestare debeat
periodus.

De numero, qui est in membris, & cuius-
modi ea esse debeant. Cap. 47.

Cic. in ora.
Quint. li. 9.
cap. 4.

Quid sit membrum, quid incisum, quid
ambitus antea dictum est. Illud
etiam est explicatum, aliud esse circumscripte,
aliud membratim dicere. Illic enim circun-
scribitur verborum comprehensio, donec in clausu-
sula semel consistat: hic in singulis membris
oratio insistit. Quod in pronuntiando magno-
perè reficit spiritum, unde fit, ut oratio, quam
membris carpimus, longior multo esse possit,
quam ea, quae constat circuitu. Ita ut ali-
quando ad quindecim, aliquando ad vigin-
ti membra excurret, cuiusmodi est locus
ille elegantissimus in oratione Ciceronis

Oratio quae
membris com-
parat, valde
reficit spiri-
tum.

Oratio quae
membris car-
pitur longif-
sime aliquan-
do excurret

O iij pro

pro Milone, Occidi, occidi non spurium Mes-
lium, qui annona leuanda, iacturisq; rei fami-
liaris, quia nimis amplecti plebem videbatur,
in suspicionem incidit regni appetendi: non
T. Gracchum, & quæ sequuntur. Nihil
autem tam debet esse numerosum, quam
hoc, quod minimè apparet. Sed non tam as-
pertè & palam in incisionibus & membris
numerus est adhibendus, quam apertè &
palam in ambitu adhibetur.

In quo scribendi genere circumscripse, in quo
sit membratim dicendum. Cap 48.

In epidicti-
co genere
omnia sūt
circumscri-
pse dicendi.

In historia, laudationibus, totoq; eo ge-
nere, quod Græci epidicticon nominant,
quod quasi ad inspiciendum delectationis
causa comparatum sit, omnia Isocrateo, Theopompeoq; more illa circumscriptione & am-
bitu dicenda sunt, vt tanquam in orbe in-
clusa currat oratio. Itaq; posteaquam est co-
gnita hæc vel circumscriptio, vel comprehensio,
nemo qui aliquo esset in numero, scripsit
oratio

Aris. 3. rhet.
cap. 12.
Cic. in orat.
Quint. li. 9.
cap. 4.

orationem eius generis, quod esset ad delectationem comparatum, remotumque à iudicijs forensique certamine, quin redigeret omnes in quadrum numerumque sententias. Genus autem hoc orationis nec totum assumendum est ad contentiones, & causas veras, nec omnino repudiandum. Si enim semper utare, cum satietatem affert, tunc quale sit ab imperitis etiam cognoscitur. Detrahit præterea actionis dolorem, aufert humanum sensum actoris, tollit fuditus veritatem & fidem. Sed quoniam adhibenda non nunquam est, primum videndum erit quo loco, deinde quandiu retinenda sit, tunc quot modis commutanda. Adhibenda est igitur numerosa oratio si aut laudandum est aliquid ornatius, ut Cic. in accusationis secundo de Sicilia laude dixit: aut exponenda narratio, quæ plus dignitatis desiderat, quàm doloris, ut in quarto accusationis. idem Cicero de Syracusarum situ dixit. Est etiam apta precemibus

In veris causis, nec assumenda est omnino numerosa oratio, nec omnino repudianda.

A&. 1. in

ver.

A&. 4. in

ver.

maiorum

In amplifi-
canda re nu-
merose fun-
ditur ora-
tio.

Peroratio-
nes hoc ge-
nere orati-
onis cōstāt.

maiorum causarū ubi solitudine, misera-
tione, cōmendatione res eget. Sæpe etiam in
amplificanda re concessu omnium funditur
numerosè & volubiliter oratio. Id autem
tūm valet, cūm is, qui audit ab oratore iam
obsessus est, ac tenetur. Non enim id agit,
vt insidiantē obseruet, sed iā fauet, proces-
sumq; vult, dicendiq; vim admirans non in-
quirit, quod reprehēdat. Hæc autem forma
perorationes quidem includit, sed in reliquis
orationis partibus retinenda non diu est.
Nam cū locis supradictis ea fuerimus vsi,
tota dictio est ad incisa & mēbra transfe-
rēda. Incisim autem & mēbratim tractata
oratio, in veris causis plurimū valet, maxi-
meq; his locis, cum aut arguas, aut refellas.

Qua ratione paretur hæc facultas aptè,
ac numerosè dicendi. Cap. 49.

HÆc autem facultas apte atq; nume-
rose dicendi, non est tāti laboris quāti
videtur. Nec ideo hæc tractātur à summis
viris,

Cic in orat
Quint. li. 9.
cap. 49.

iii. 1. 2. 3. 4.

viris, ut oratio, quæ ferri debet ac fluere,
 dimetiendis pedibus, ac perpēdendis sylla-
 bis consenescat. Satis enim in hoc oratorem
 formabit multa scribendi exercitatio, ut ex
 tempore etiam apte numeroseq; dicat. Ante
 enim circumscribitur mente sententia, con-
 festimq; verba concurrunt, quæ mens eadē,
 qua nihil est celerius, statim dimittit, ut suo
 quodq; loco respondeat. Quod si Antipater
 ille Sidonius solitus est versus Hexame-
 tros aliosq; varijs modis ac numeris funde-
 re ex tempore, tantumq; hominis ingeniosi
 ac memoris valuit exercitatio, ut cum se-
 mente ac voluntate coniecisset in versum,
 verba sequerentur, quāto id facilius in ora-
 tione, exercitatione & consuetudine adhi-
 bita cōsequemur? Nihil est enim tam te-
 nerum, neq; tam flexibile, neq; quod tā fa-
 cile sequatur, quocūq; ducas, quā oratio.
 Ex hac versus, ex eadem dispares numeri
 conficiūtur. ex hac hæc etiam soluta varijs
 modis,

Non est tan-
 ti laboris,
 quā vide-
 tur hæc la-
 culis na-
 merosū di-
 cendi.

Ant' pater
 S. donus so-
 litus est ver-
 sus ex tem-
 pore fundere

Nihil est tā
 tenerum &
 flexibile
 quā ora-
 tio.

modis, multorumq̄ generum oratio. Et ut
 molliſſimam ceram ad noſtrum arbitrium
 formamus, ſic orationis genus ad omnē ra-
 tionem, & ad aurium voluptatem, & ani-
 morum motum facile mutatur, et vertitur.
 Neminem itaq̄ Pæon aut Creticus ille,
 aut Dichoreus conturbet, ipſi occurrēt ora-
 tioni, ipſi, inquam, ſe offerent, & responde-
 bunt non vocati, cōſuetudo modò adſit ſcri-
 bendi hoc modo atq̄ dicēdi: Ut enim muſici
 accuratè primo & cogitatè ſuæ artis præſ-
 cripta et formulas obſeruāt, at ubi uſus ac-
 ceſſit, ſine cogitatione etiā & cura eadē illa
 incredibili celeritate efficiunt: ſic ubi orator
 hoc modo ſcribere initio cōſueuerit, ſine ul-
 lo labore poſtea ſimiliter ſcribet ac dicet.

Quanti momenti ſit aptè dicere.

Cap. 50.

Quantum autem ſit aptè dicere, ex-
 periri licet, ſi aut compositi orato-
 ris bene ſtructam collocationem diſſoluas,
 permus

Cice. in or.
 Quint. li. 9.
 cap. 42

permutatione verborum: corrūpatur enim
 tota res: ut hæc Ciceronis in Corneliāna:
 Neq̄ me diuitiæ mouent, quibus omnes
 Africanos & Lælios, multi venalitij mer-
 catoresq̄ superarunt: immuta paululum, ut
 sit, Multi superarunt mercatores, venali-
 tijq̄: perierit tota res. Et quæ sequuntur:
 Neq̄ vestis, aut cælatum aurum & argē-
 tū, quo nostros veteres Marcellos, Maxi-
 mosq̄ multi Eunuchi è Syria, Ægyptoque
 vicerūt. Verba permuta sic, ut sit, vicerunt
 Eunuchi è Syria, Ægyptoq̄. Adde tertiū,
 Neq̄; vero ornāmēta ista villarū, quibus
 L. Paulum, et L. Mūmium, qui rebus his
 urbem Italiāq̄ referserunt, ab aliquo video
 per facile Deliacō aut Syro potuisse supe-
 rari: facita, potuisse superari ab aliquo Syro,
 aut Deliacō. Vides ne ut ordine verborum
 paulum commutato, iisdem verbis stante
 sententia, ad nihilū omnia recidant, cū sint
 ex aptis dissoluta? Aut si alicuius incōditi
 arripias

Hic locus
 est apud Ci-
 cer. in orat.
 Corneliāna
 quæ nō ex-
 tat.

arripias dissipatam aliquam sententiam
 eamq; ordine verborum paulum commutato
 in quadrum redigas, efficiatur aptum illud,
 quod fuerit antea diffluens ac solutum. Age
 sume de Grachi apud censores illud, Abesse
 non potest, quin eiusdem hominis sit probos
 improbare, qui improbos probet. Quanto
 aptius si ita dixisset: Quin eiusdem hominis
 sit, qui improbos probet, probos improbare?
 Hoc modo dicere nemo unquam noluit, ne
 moq; potuit, quin dixerit. Qui autem aliter
 dixerunt, hoc assequi non potuerunt. Res
 autem se sic habet, ut breuissimè dicā, quod
 sentio, compositè & aptè sine sententijs di-
 cere, insania est: sentētiose autem sine ver-
 borū & ordine, & modo infantia: sed huius
 inmodi tamen infantia, ut ea qui utatur,
 non stulti homines haberi possint, etiā ple-
 riq; prudētes: quo, qui est cōtentus, utatur.
 Eloquēs verò, qui non approbationes solū,
 sed admirationes, clamores, plausus, siliceat
 mouere

mouere debet, oībus oportet ita rebus excel-
 lat, vt ei turpē sit quicquā aut spectari, aut
 audiri libētius. Hæc Cicero in oratore. Qua-
 re cum Aristoteles, qui aureū fundit flumē
 orationis: cum Theophrastus qui diuinitate
 loquendi nomē inuenit: cum Isocrates, quē
 eloquentiæ patrē Cicero appellat: cum De-
 mosthenes, cui sine dubio summa vis eloquē-
 tiæ conceditur: cum Cicero, qui primum cū
 Græcorum gloria latine dicendi copiam
 æquauit, hanc eloquentiæ partem tanti fe-
 cerint: eā nobis summa debemus industria,
 summo etiam studio comparare.

Eloquens
 omnibus de-
 bet reb? ex-
 cellere.

Aristoteles
 aureum fū-
 dit oratio-
 nis flumen.

Demosthe-
 ni summa
 vis eloquē-
 tiæ concedi-
 tur.

Cic in orat
 Quint. li. 9.
 cap. 4.

De tribus generibus dicendi. Cap. 51.
Perspiciuum est aliud dicendi genus in
 paruis causis, aliud in modicis, aliud in
 grauibus desiderari. Nec solū variæ causæ
 variū dicendi genus efflagitant: sed diuersæ
 orationis partes, diuersam quoquē oratio-
 nis formā postulant. Quod cū ita sit, quot
 sunt genera dicēdi, & in quibus tum causis,

tum

Tria sunt genera dicendi subtile, temperatū, & vehemens.

Genus subtile in probando modicum in delectando, vehemens in inflectendo versatur.

tum orationis partibus ea sint adhibenda, dicamus. Tria sunt igitur dicendi genera, in quibus omnibus peræque debet florere excellens & perfectus orator: Unum subtile, acutū, & tenue: Alterum vehemens, copiosum & graue. Tertium est interiectum inter medium, & quasi temperatum, in quo neq; est acumen superioris generis, nec vis posterioris. Cum autē oratoris tria sint officia docere, mouere, & delectare: subtile in probando, modicum in delectando, vehemens in inflectendo versatur. In genere subtili forma debet esse orationis à vinculis numerorum libera & soluta, non tamen vaga, ut ingredi libere, non ut licēter videatur errare. Diligentia etiam conglutinandi verba prætermittenda est, & omnis insignis ornatus remouendus. Ponentur tamen acutæ, crebræq; sententiæ: ornamenta verborum & sententiarum cum tropis verecūde parceq; adhibebuntur: translationes tamen potuerūt esse crebris

Cicero in oratione Quint. II. 12. cap. 10.

crebriores, nec tam crebrae tamen, quam in genere dicendi amplissimo. Genus temperatum vberius est aliquanto et robustius, quam hoc humile, de quo dictum est: summissius autem, quam illud, de quo dicitur, amplissimum: Huic omnia dicendi ornamenta conueniunt, plurimumque est in hac oratione suauitatis. In idem verborum cadunt lumina omnia, multa & sententiarum. Hoc in genere neruorum vel minimū, suauitatis autem est, vel plurimū. at illud amplū, graue, copiosum, ornatum, vim profecto habet vel maximam modo enim perfringit, modo irrepit in sensus, inserit nouas opiniones, euellit insitas. Hic orator & defunctos excitabit, vt Appium Cæcum. Apud hunc & patria ipsa exclamabit, aliquēq; (vt apud Ciceronem in oratione contra Catilinā in senatu) alloquetur. Hic et amplificationibus extollet orationē, et vi superlationum quoq; eriget: vt. Quæ Charybdis tam vorax? et Oceanus medius

Quæ dicēdi ornamenta conueniant generi temperato.

Genus dicēdi graue vī habet maximam.

In orat. pro
cæl.

Orat. I.

Phil. 2.

P fidius

Orator vte
tur his tri-
bus generi-
bus vt res
exiget.

fidius ipse: hic iram, hic misericordiam inspi-
rabit: hic dicet, Te vidit & fleuit, & appella-
lauit, & per omnes affectus tractatur. His
tribus generibus vtetur orator, vt res exiget,
nec pro causa modò, sed pro partibus causæ.

Ad causas
tenues gen.
dicendi te-
nue, ad gra-
ues graue,
ad medio-
eres tempe-
ratarum acco-
modandum
est.

Magni igitur iudicij, summæ etiam facul-
tatis esse debebit moderator ille, & quasi
tēperator huius tripartitæ varietatis. Nā
& iudicabit, quid cuiq; opus sit, & poterit
quocunq; modo postulabit causa, dicere. Ad
causas tenues, cuiusmodi est causa pro Ce-
cinna, summissum: ad graues, qualis est Ra-
birij, vehemēs, ad mediocres, ex quo genere
est pro lege Manilia, temperatum dicendi
genus accommodandum est. In eadem etiā
ratione ad conciliandum quidem mediocre:
ad docendum verò atq; probandum, subtile
& enucleatum, ad mouendum graue debet

Eloquentis
propriū est
parua sum-
misse modi-
ca tempera-
tè, magna
grauiter d-
cere.

adhiberi. Est enim eloquentis proprium,
parua summissè, modica temperate, magna
grauiter dicere. Multum etiam refert quæ

sit

fit persona eius, qui dicit, et eorum, qui audiunt. Non enim omnis fortuna, non omnis honos, non omnis auctoritas, non omnis aetas, nec verò locus aut tempus, aut auditor omnis eodem aut verborum genere tractandus est, aut sententiarum. In omnibus etiam rebus videndum est, quatenus. Et si enim suus cuiq; modus est, tamen magis offendit nimium, quàm parùm. Unde sit ut eloquentia, sicut reliquarum rerum, fundamentum sit sapientia: Hæc de elocutione dicta sint. Nunc quoniam oïa cõformandæ et expoliendæ orationis præcepta exposita sunt, ordine, ut instituimus, ad memoriã trãseamus.

Genus orationis ad personæ loci & temporis ratione aptari debet.

Eloquentiæ sicut ceterarum rerum fundamentum est sapientia.

De memoria. Cap. 52.

Cic 3 de or.
Quin. li. 11.
cap. 2.

Memoriæ artem primum omnium instituisse ferunt Chium Simonidem. Cum enim celebri & frequenti conuiuio interesset, de triclinio egressus est. Eo egresso triclinium supra conuiuas corruit, atq; ita contudit, ut cū eos humare vellēt sui, nō possēt

Simonides
Chius memoriæ artem instituit.

P ij obtri-

Memoria
iuuatur si-
gnatis ani-
mo sedib^o.

obtritos internoscere vlllo modo. Tunc Si-
monides dicitur ex eo, quod meminisset, quo
eorum loco quisque cubuisset, demonstrator
vniuscuiusq³ sepeliēdi fuisse. Ex hoc Simoni-
dis factō notatū videtur, iuuari memoriam
signatis animo sedibus. Quod suo quisq³ etiā
experimēto credere potest. Nam cū in loca
aliqua post tempus reuersi sumus, non ipsa
agnoscimus tantum, sed etiam quæ in ijs fe-
cerimus, reminiscimur, personæq³ subeunt
non nunquam tacitæ quoque cogitationes in
animum reuertuntur.

An memoria sit eloquentiæ pars.

Cap. 53.

Artificiofa
memoria e-
loquentiæ
pars est.

ETiam si memoria, eloquentiæ cum alijs
artibus sit communis, tamen artificiosa
memoria oratoriæ artis merito pars existi-
matur. Nesciretur enim quāta vis eius es-
set, quanta diuinitas, nisi in hoc lumen orā-
di vim extulisset. Non enim rerum modo,
sed etiam verborū ordinem præstat, nec ea
paucā

pauca contexit, sed propè in infinitum, ita ut in longissimis actionibus prius audiendi patientia, quàm memoriæ fides deficiat. Non immerito igitur thesaurus hic eloquētiæ dicitur, cum exemplorum, legum, sapiēter dictorum, beneq̄ factorum velut quasdam copias, quibus abundare, quasq̄ in promptu semper habere debet orator, incredibilis eius repræsentet.

Memoria est eloquentiæ thesaurus.

De artificio memoriæ. Cap. 54.

De Orat. 2.
ad Her. li. 3.
Quint. lib.
11. cap. 2.

Artificium igitur memoriæ à veteribus traditum, locis constat & imaginibus.

Artificium memoriæ constat locis & imaginibus.

Itaq̄ ijs, qui hanc ingenij partem exercent, loca multa prius animo capienda sunt spatiosa, multa varietate signata, illustria, explicata modicis intervallis, ut ædium ferè magnarū, aut alterius ædificij: Hæc animo diligenter sunt affigenda, ut sine cūctatione ac mora partes eius oēs cogitatio possit ordine percurrere. Plus enim quā firma debet esse memoria, quæ aliam memoriā adiuuet.

Cuiusmodi loca esse debeant.

T iij Tum

Tum ea, quæ fuerint scripta vel cogitatione
 cōprehensa, ordine his locis sunt cōmendā-
 da, signis, quæ memoriam eorū excitent, no-
 tata. Ita fiet vt res ordine teneātur. Exēpli
 gratia, si sit de nauigatione, re militari, &
 agricultura dicēdum, nauigationis anchora,
 rei militaris gladius vel spiculū, agriculturæ
 spica vel simile aliquid imago esse potest. Hæ
 imagines supradictis locis ordine sunt cōmit-
 tenda. Deinde, cum repetenda fuerit me-
 moria, incipies ab initio loca recensere, &
 quod cuiq̄ credideris, reposces. Imago enim
 cuiusq̄ admonebit, vt quamlibet multa sint,
 quorum meminisse oporteat, sint singula cō-
 nexa quodam choro. Sic enim fit vt ordinem
 rerum locorum ordo conseruet, res autem
 ipsas rerum effigies notent. Vtendū est autē
 imaginibus aliquid agentibus, acribus, insi-
 gnitis, quæ occurrere celeriterq̄ percutere
 animū possint. Loca quæ assumpseris, egre-
 gie cōmoditerq̄ notare oportebit, vt perpe-
 tuo

ordinem re-
 rum locorū
 ordo, res ip-
 sas imagi-
 nes notant.

Cuiusmodi
 debeant ef-
 fe imagines.

tuò hærere possint. Nam imagines pro rerũ varietate subindè sunt mutãdæ, at loca perpetuò remanere debent.

Quid cõferat hoc memoriæ artificiũ. Cap. 55.

De orat. 2.
Quin. li. 11.
cap. 26

VT ad quædã prodesse hæc non est negãdum, vt si rerũ nomina multa per ordinẽ audita reddenda sint, vel res diuersæ ordine cõplectendæ: sic in edicẽdis orationis perpetuæ verbis nihil ferè profunt. Singulorum enim verborũ imagines memoriæ mandare, & inutile esset et infinitũ. Si longior cõplectenda memoria oratio fuerit, proderit per partes ediscere. Non est autẽ inutile, quo facilius hæreant, aliquas apponere notas, quarũ recordatio cõmoneat, et quasi excitet memoriã. Illud neminẽ non iuuabit, iisdẽ, quibus scripserit chartis, ediscere. Si tamen quis vnã maximamq; artẽ memoriæ quærat, exercitatio est et labor. Multa ediscere, multa cogitare, & (si fieri potest) quotidie, potentissimũ est. Quantũ autem natura stu-

Singulorũ
verborum
imagines
memoriæ
mandare &
inutile est
& infinitũ,

Exercitatio
est maxima
memoriæ
ars.

Themistocles Mithridates, Crassus, Cyrus & Theodectes memoria plurimū valuerunt.

Themiſto-
cles Mithri-
dates, Craſ-
tus, Cyrus
& Theode-
ctes memo-
ria plurimū
valuerunt.

diōq̄ valeat memoria, vel Themistocles te-
ſtis eſt, quem vnum intra annum optime lo-
cutū eſſe Perſice conſtat: vel Mithridates,
cui duas et viginti linguas, quot nationibus
imperabat, traditur notas fuiſſe: vel Crasſus
ille diues, qui cū Aſiæ præeſſet, quinq̄ Græ-
ci ſermonis differentias ſic tenuit, vt qua-
quiſq̄ apud eum lingua poſtulaſſet, eadem
ſibi ius redditum ferret: vel Cyrus, quem
omnium militum tenuiſſe creditum eſt no-
mina. Quin ſemel auditos quamlibet mul-
tos verſus protinus reddidiſſe dicitur Theo-
dectes. Explicatis memoriæ præceptis, re-
ſtat vt de pronuntiatione dicamus.

De pronuntiatione & eius vtilitate. Cap. 56.

Pronuntiatio à plerisq̄; actio dicitur, ſed
prius nomen à voce, ſequēs à geſtu videtur
accepſiſſe. Hæc autem pars eſt, quæ in dicē-
do vna dominatur. Sine hac ſummus ora-
tor eſſe in numero nullo poteſt, mediocris
hac inſtruetus ſummos ſæpè ſuperare.

Nam

Pronuntia-
tionis laus.

De orat. 3.
lib. ad Her.
lib. 3. Quin.
li. 11. cap. 3.

Nam & infantes actionis dignitate eloquentiæ sæpe fructum tulerunt, & disertis deformitate agendi multi infantes putati sunt. Vt iam non sine causa huic primas dedisse Demosthenes dicatur, cum rogaretur quid in dicendo esset primum: huic secundas, huic tertias. Est enim actio quasi corporis quædam eloquentia. Cum sit autem in duas diuisa partes vocem, gestumq̄, quorum alter oculos, altera aures mouet, per quos duos sensus omnis ad animum penetrat affectus, prius de voce, deinde de gestu, qui voci etiam accommodatur, dicendum est.

Actio est quasi corporis quædam eloquentia.

Pronunciationis duæ sunt partes.

De voce. Cap. 57.

De orat. li 3
Ad Her. li 1.
Quin li. II.
cap. 3.

Vocis mutationes totidē sunt, quot animorum, qui maximè voce mouentur.

Animus maxime voce mouetur.

Itaq̄ perfectus orator vt cumq̄ se affectum videri, et animum audientis moueri volet, ita certum vocis admouebit sonum. Aliud enim vocis genus iracundia postulat acutum, incitatum crebro incidens. Aliud miseratio,

Quod genus vocis postulant iracundia, miseratio, metus, vis, & voluptas.

acmæ

ac mæror flexibile, plenum, interruptū, flexibili voce. Aliud metus demissum & hæsitans et abiectū. Aliud vis cōtentū, vebemēs, imminēs, quadā incitatiōe grauitatis. Aliud voluptas effusum lenē, tenerū, hilaratū, ac remissū. Aliud molestia sine cōmiseratione, graue quiddā et vno pressu ac sono obductū. Ac vocis quidē bonitas optanda est non est enim in nobis sed tractatio in nobis. Ergo bonus orator variabit et mutabit, omnes sonorum tum intendens, tum remittens persequetur gradus. Nec modo in diuersis rebus sed etiam in iisdem partibus, iisdēq; affectibus, quasdam non ita magnas vocis mutationes adhibebit. Nam varietas cū gratiam præbet, ac renouat aures, tum discentem ipsa laboris mutatione reficit.

De gestu. Cap. 58.

Nihil ingesta debet uerelle.

Quæ sint vitanda in gestu,

VOcem subsequi debet gestus, & animo simul cum ea parere. Gestu sic utendū est, ut nihil in eo supersit. Status erit erectus

⊕

et celsus, rarus incessus, nec ita longus, excursio moderata, eaq̄ rara, nulla mollicia cervicū, nullae argutiae digitorū: non ad numerū articulus cadēs: trunco magis toto se orator moderabitur, & virili laterū flexione: brachij proiectione in contentionibus, cōtractione in remissis, pedis suppositione in cōtentionibus, aut incipiēdis, aut finiēdis. Sed in ore sunt oīa. In eo autē ipso dominatus est oculorū. Animi enim est omnis actio, & imago animi vultus est, indices oculi: Hæc est una pars corporis, quæ quot animi motus sunt, tot significationes, & cōmutationes possit efficere. Nam oris non est nimium mutanda species, ne aut ad ineptias, aut ad praunitatem aliquam deferamur. Oculorum igitur tum intentione, tum remissione, tum cōiectu, tum bilaritate motus animorum significabimus apte cū genere ipso orationis. Est enim actio quasi sermo corporis, quo magis menti congruens esse debet.

In ore & præcipue in oculis est maxima vis actionis.

Oris ne nimium mutetur species.

Actio est quasi corporis sermo,

Quoniam

Quonia in his tribus libris breuiter, vt
 vires nostrae tulerunt, quid esset
 Rhetorica, quod eius officium, quae materia,
 atque finis, dictum est: et de singulis eius partibus,
 earumque vi et praecipis est disputatum, illud
 solum nunc superest, vt oes ad eloquentiam,
 quae nihil aliud est, quam copiose loquens
 sapientia, cohortemur. Ex qua illi profecto
 maximos & vberimos fructus percipient, qui
 eam ad Dei. Op. Max. cultum ac venerationem
 diligentissime contulerint. Cui enim potius
 eloquentiae studia consecratur, quam illi, qui
 vt hominis decus ingenium, sic ingenij lumen
 esse voluit eloquentiam? Hoc igitur agamus,
 hoc curemus, in hoc conatus, cogitationesque
 nostrae semper euigilet, vt tum eloquentiae,
 tum ceterarum artium studia parenti vitae
 nostrae deseruiant. Cui omnia honoris, omnia
 virtutis, omnia ingenij sine vlla exceptione
 debentur ornamenta.

FINIS.

Index Alphabeticus totius operis.

A

B V S I O Græc. Catachresis, quid: cum exemplis. 138. & 139.

Abusio quomodo distinguatur à metaphora, 1, 9.

Actionis seu pronuntiationis laus & utilitas, 232. & 233.

Actioni primas partes indicendo dedit Demosthenes. 233.

Actio est quasi corporis quædam eloquentia. ibid. & 235

Adiuncta quid sint. 25.

Adiuncta latissimè patent. ibid.

Adiunctio fit tribus modis: & quid sit. 157

Adiunctio protozeugma, & hypozeugma comprehendit, ibid.

Aduersa quid sint, 23.

Aegritudo quid sit, 14.

Enigma est obscurior allegoria, 141.

Affectuum utilitas, 39.

Affectus in exordio & peroratione sunt frequentissimi narratione & confirmatione breuiore, 114.

Affectibus quomodo quis erit potentissimus, 116.

Afficiatur necesse est orator priusquam afficere conetur. ibid.

Alexandri Macedonis laus, 132.

Allegoria quid, 140.

Allegoriam Cice. permutationem, alij inuersionem vocant, ibid.

Allegoria mista in oratione frequens est, ibid.

Allegoriam recipit oratio, sed raro totam, ibid.

Allegoria genus orationis speciosissimum quomodo fiat, ibid.

In Allegoria quid custodiendū 141.

Allegoria in quotidiano sermone est frequentissima, ibid.

Ambitus magnitudo quæ esse debeat, 214.

Ambitus mediocris quatuor ferè membris constat. ibid.

Amplificatio quid sit, 39.

Amplificatio quomodo conficiatur. ibid.

Amplificatio à definitionibus conglobatis, 40.

Amplificatio à consequentium frequentatione, 41.

Amplificatio à contrariarum rerum confictione, ibid.

Ampl. à dissimilium rerum confictione, 43.

Ampl. à causis conglobatis, ibid.

Ampl. à similitudine & exëplo. 45.

Ampl. à fictis personis & mutis rebus magnam vim habet. 46.

Amplificando adhibenda sunt quæ magna habentur, 47. 48. 49.

Ad ampl. tria sunt genera vsu magnarum rerum, 48.

Amplificatione quomodo & quàm variè vtendum, 49. & 50.

Anadiplosis, lati. Conduplicatio, quid, 152.

Anadiplosis multis modis cõficit. ib.

Anaphora Latin. Repetitio quid, 150

Animi laus vera est, cæterarum rerū leuior,	54.	Argumentationes oratoriæ quomodo tractandæ,	113.
Animus naturalē quandā continet in se vocū omniū mentionem,	197.	Argumentatio quo vberior & suauior eo credibilior,	114.
Animus maximè voce mouetur.	23.	In argumentando varietas est adhi- benda,	ibid.
Annominatio, Græc. Paronomasia quid,	160.	Arg. quomodo de beant collocari,	95.
Annominatio multis & varijs fit rati- onibus,	ibid.	Argum. vitiosis nusquam locus esse de- bet,	ibid.
Antecedentia quæ dicantur,	26.	Arg. vel insita sunt, vel assumpta,	15.
Antecedentia quomodo ab adiunctis distinguantur,	27.	Argum. insita & remota quæ,	ibid.
Antipater Sidonius solitus est versus extempore fundere,	219.	Arg. insitorum loci sunt sedecim,	15.
Antitheton, Lati. Contrapositum vel Contentio, quomodo & quot mo- dis fiat,	16. 164.	Argumenta assumpta sunt sex,	17.
Antonomasia Lati. Pronominatio,	135.	Argumentum à definitione. ibi. & 18.	
Antonomasia quomodo ab Epitheto differat,	136.	Argum. à partium distributione,	19.
Aposiopesis Lati. Reticentia vel Inter- ruptio quid: & quos ostendat affe- ctus,	176.	Arg. à notatione, & à cōiugatis,	20.
Apostrophe Lati. Auersio, quid,	175.	Argum. à genere,	21.
Appositum Græ. Epithetō quid.	136.	Argumentum à forma,	ibid.
Appositorum vsus sit in oratione mo- deratus,	137.	Argum. à similitudine,	22.
Apte dicere quanti sit momenti,	120.	Argum. à dissimilitudine,	23.
Apte & compositè sine sententijs di- cere insania est: sententiolæ verò sine verborū ordine & modo infātia. 222		Argum. ab aduersis,	ibid. & 24.
Argumentum quid sit,	14.	Argum. à priuantibus,	ibid.
Argumentatio quid sit,	15.	Argum. ab adiunctis,	25.
Argumentatione pressius dialectici quàm Oratores vtuntur,	ibid.	Argum. ab antecedentibus,	26.
Argumentatio oratoria quid, & quo- modo conficiatur,	95.	Argum. à consequentibus,	ibid.
Argumentatio quatuor habet par- tes,	97.	Argum. à repugnantibus,	27.
		Argum. à fine,	28.
		Argum. à causa efficienti,	29.
		Argum. à forma,	30.
		Argumentum à materia,	ibid.
		Argumentum ab effectu,	31.
		Argum. à maioribus ad minora,	32.
		Argum. à minoribus ad maiora,	33.
		Argum. à paribus,	34.
		Argum. à remotis,	ibid.
		Argument. à remotis arte tractantur, & testimonij nomine comprehen- duntur,	35.
		Argumenta remota quæ sint,	ibid.
		Arg.	

Argumentorum modus qualis, 38.
 Aristotelis laus, 196.
 Aristotelis versum in oratione vetat
 esse, numerum iubet, ibid.
 Arist. aureū fundit oratiōis fumē, 227.
 Ars quid sit, & eius materia, 1. & 4.
 Artium cæterarum materia a Rhetorica
 materia quomodo differat, ib.
 Ars naturæ iungi debet, 11.
 Ars certior dux quam natura, 12.
 Ars studiosè colenda, ibid.
 Ars vbiq; ostentatur, veritas abesse
 videtur, 168.
 Asyndeton lat. Dissolutio, quid, 156.
 Assumptio quid, 97. & 98.
 Assumptionis approbatio, ibid.
 Athenienses omnium doctrinarū in-
 uentores, 135.
 Auditor quōdo reddatur bñeuolus, 76.
 Auditor quomodo fiat docilis, 78.
 Auditor quomodo fiat attētus, ibi.
 Aurium iudiciū est superbissimū, 194.

B

Benedicere quid, 4.
 Benedicere certis terminis non te-
 netur, ibid.
 Benevolentia auditoris quomodo cō-
 cilietur, 76.
 Bona animi quæ, 54.
 Bonarum artium studia ad quem lo-
 cum pertineant, 55.
 Bonis alij corporis forma excellit, 53.
 Bonus Orator variabit omnes sonorū
 gradus, 234.

C

Catachresis Latī. Abusio, quid: cū
 exemplis, 138.

Catachresis a metaphora quomodo
 distinguatur, 139.
 Causa vel controuersia, Græ. hypothe-
 sis, quid, 5.
 Causarum tria genera, 6.
 Causa efficiens quid, 29.
 Causæ efficientis vis qualis, ibid.
 Causarum genera magnam suppedi-
 tant in scribendo copiam, 30.
 Causarum iterum genera quinq; 79.
 Certa quæ dicantur, & quæ pro certis
 habeantur, 95.
 Cicero in perorādo fuit vehemēs. 117.
 Circumscriptio quid sit, 199.
 Clausulæ maximè concinnitatem de-
 siderant, 205.
 Clausulæ versuum non conueniunt
 clausulis orationis, 208.
 Clausulæ cur sint variandæ, 209.
 Clausulis qui pedes aptiores, 207.
 Collatio quid, 189.
 Communicatio figura quid, 173.
 Commutatio Græc. Metathesis
 quid, 165.
 Compar, Græc. Isocolon quid, & quo-
 modo fiat, 163.
 Comparatio tripliciter tractatur, 32.
 Comparatio præstantium virorum in
 laudatione præclara est, 59.
 Complexio figura quid, 151.
 Complexio alia Ciceroni est Diléma,
 vulgo syllogismus cornutus, 109.
 Complexio falsa duobus modis dilui-
 tur, 110.
 Concessio quid sit, 103.
 Concio capit omnem vim orationis.
 72.
 Conduplicatio Græ. Anadiplosis quid
 152.

- Conduplicatio varijs modis confici-
 tur, ibid.
 Confirmatione quomodo vtendū, 87.
 Confirmatio continet in se totam spē
 vincendi, 88.
 Confirmatio dupliciter accipitur, &
 quid sit. III. reliqua quære in litera
 R. Refutatio, vbi plura.
 Confirmatio figura, 147.
 Coniecturæ eadē & prima quæstio, &
 disceptatio est extrema, 91.
 Coniugata quæ dicantur, 20.
 Coniuncta non cohærent necessario
 his quibus adiuncta sunt, 27.
 Consequentia quid sint, 27.
 Consilio quæ geruntur optimè expe-
 diri, 98.
 Consilio mundus gubernatur, 99.
 Constitutione causæ cognita, facile sa-
 tisfit oratoris numeri, 88.
 Constitutiones sunt tres, 89.
 Consulis laus, 42.
 Consultatio est pars causæ, 7.
 Consuetudo & vsus quantum valeant,
219.
 Contrapositum seu contentio, quot
 modis fiat, 163.
 Contrariorum genera quatuor, 23.
 Contraria contrariorum sunt conse-
 quentia, 24.
 Cōtrouersia in scripto existit quatuor
 modis, 92.
 Cōtrouersia ambigui, & contraria-
 rum legum, ibid.
 Cōtrouersia scripti semper in quali-
 tatis statu versantur, 94.
 Cōuersio Græ. Epiphora, quid, 151.
 Correctio quid: est quæ verborum &
 sententiarum figura, 171.

Crassus, Cyrus, & alij quantū memo-
 ria prestiterunt, 232.

D

- D** Actylus pes in humili & am-
 pliori oratione frequens, 210.
 Definitio quid, 17.
 Definitionum multa genera & præce-
 pta, ibid.
 Definitionis modus quis, ibid.
 Definiendi facultas necessaria oratori,
18.
 Definitio inuolutum euoluit, ibid.
 Definiunt sæpè oratores & poëtæ per
 translationem, 19.
 Definitio perfecta rarò ad amplificā-
 dum adhibeatur, 40.
 Deliberationis partes suasio & dissua-
 sio, 6.
 Deliberatio tempus futurum spectat.
ibid.
 Deliberationis finis, ibid.
 Deliberationis modus, & finis, 62.
 Deliberatio tollitur si quid effici non
 potest, 63.
 Deliberantium animi diuersi, 64.
 Deliberantis mores præcipuè intuen-
 di, ibid.
 Deliberatio priuata narrationem nū-
 quam exigit, 87.
 Demonstratiui generis laus, 51.
 Demosthenes cur oratorum princeps
 iudicetur, 168.
 Demostheni summa vis eloquentiæ cō-
 ceditur, 223.
 Deprecatio vel Obsecratio quid, 183.
 Dichoreus in clausulis optime sibi iū-
 gitur, 207.
 Dicere quid sit, I.
Dicere

- Dicere non habet definitam regio-
 nem, 4.
 Dignitatis suae fori quae colligenda, 69.
 Diligentiae vis, 17.
 Diligentia omnis minuta est, 49.
 Dilemma quid sit, 109.
 Dilemma unde dictum, & quomodo
 eo utendum, ibid.
 Dilemma alias complexio & syllogis-
 mus cornutus, 109. & 110.
 Dilemma quomodo conuertatur in
 ratiocinationem perfectam, 111.
 Discrepatio scripti & voluntatis, 92. 93.
 Disiunctio Graec. Alyton vel hypo-
 zeugmon, quid, 158.
 Dispositio quid sit, 9.
 Dispositio orationis pars quid, 75.
 Dispositionis praecipua oratori uti-
 lia & maxime necessaria, 74.
 Dispositionis ordo qualis in Propo-
 sito seruandus, 75.
 Dissimilitudinis argumentum, 21. & 23.
 Dissolutio Graec. Dialyton, quid, 156.
 Dissolutio non in singulis modo ver-
 bis fit sed etiam sententijs, 157.
 Dissolutionis & Polysyndeti vnus est
 fons, ibid.
 Distributio partium quid, 19.
 Distributio Graec. Merismos, quid, 102.
 Dochimus semel positus quouis loco
 aptus, 206.
 Dochimus quouis loco aptus dum mo-
 do non iteretur, 211.
 Dubitatio Graec. Diaporesis, quid, 172.
- E**
- E**fecta quid sint, & eorum gene-
 nera quatuor, 31.
 Efecta cognitae causis, & causae
 cognitae effectis facile intelliguntur,
 ibid.
 Argum. ab effectu, de quo eius forma &
 materia, ibid.
 Efficacis causa quid, 29.
 Eiusdem generis verba quae, 20.
 Elocutio pars Rhetoricae quid, 9.
 Elocutio Oratoris quid, 119.
 Sine elocutione omnia alia superua-
 cua sunt, ibid.
 In elocutione quatuor spectanda, 120.
 Eloquentiae dignitas, 2. & 9.
 Eloquentiae fundamentum sapientia,
 127.
 Eloquentia cum probitate iungenda, 3.
 Eloquentiae membra quinque, 8.
 Eloquentia natura arte, & exercitati-
 one comparatur, 10.
 Eloquentia absque studio & ardore
 amoris parari non potest, 1.
 Eloquentia est copiose loquens sapi-
 entia, 55.
 Eloquentia vult esse locuples & spe-
 ciosa, 113.
 Eloquentia oratoris, inuentio vero ac
 dispositio prudentis hominis sunt, 120.
 Eloquentis est, qui ita dicit, ut probet,
 ut delectet, ut flectat, ibid.
 Eloquentis omnibus rebus debet excel-
 lere, 223.
 Eloquentis nomen accepit orator tam
 apud Graecos quam apud Latinos, 119.
 Eloquentiae origo est verborum dele-
 ctus, 121.
 Eloquentiae omnis laus continetur in
 apte atque ornate dicendo, ibid.
 Eloquentiae thesaurus memoria, 229.
 Emphasis Cice. significatio, quid, 177.
 Enthymema est syllogismi pars, vel

- imperfectus syllogismus, 100.
 Enthymema est bipartita argumen-
 tatio, ibid.
 Enthymema optimum est expugnan-
 tibus, ibid.
 Enthymema quare dicatur oratorius
 syllogismus, 101.
 Enthymema vnde dictum, ibi.
 Enumeratio laudatori nonnunquam,
 suafori non sepe, accusatori sepius,
 quam reo est necessaria, 117.
 Enumerationis duo sunt tempora, ib.
 Enumeranda si quæ sunt, cum pōdere
 & varietate id fieri debet, 118.
 Epicherema Græc. etiam syllogismus
 Latin. Ratiocinatio dicitur, 97.
 Epicherema quibus constet, ibid.
 Epicherema quōdo Gr. appellēt, 116.
 Epicherema est aliquādo breuiter cō-
 prehensa ratiocinatio, ibid.
 Epicheremate quomodo vtendū, ib.
 In epidiōtico genere omnia sunt cir-
 cūscripte dicenda, 216.
 Epiphonema quid, 184.
 Epiphora, Lat. Conuersio quid, 151.
 Epitheron Latin. appositum ab Anto-
 nomasia quomodo differat, 136.
 Epithetis quando & quomodo in ora-
 tione vtendum, ibid.
 Epitheton non est tropus, ibid.
 Erotisis Lat. interrogatio quid, 169.
 Etymologia Latin. Notatio, 20.
 Etymologia oratoribus & poetis est
 familiaris, ibid.
 Ethopœia, Ciceroni Efficiō & notatio
 quid, 177.
 Exclamatio quid, 184.
 Execratio quid, ibid.
 Exemplorum vis maxima est ad per-
 suadendum, 72.
 Exemplū est inductio imperf. 104.
 Exemplū argumētationis pars est, 105.
 Exēplū quomodo differat à ratiocina-
 tiōe, inductiōe & Enthymemate, ib.
 Exemplum ex vna re singulari aliam
 inducit, ibid.
 Exercitatio dicendi perfectionem cō-
 summat, 12.
 Exercitatio est maxima memoriæ ars
 231.
 Exordium quid sit, 75.
 Exordiū tribus rebus constat, ib. & 76.
 Exordium in duas partes diuiditur,
 80.
 Exordia qualia esse debeant, 81.
 In Exordio leniter est alliciendus au-
 ditor, ibid.
 Exordij vitia septem, 82.
 Exordium in genere iudiciali: & vnde
 sumendum, 83.
 Exordio non semper vtendum in iu-
 dicio, 84.
 Exordium in exornatione, & delibe-
 ratione quale esse debeat, ibid.
 Exordia in exornatione sunt maximè
 libera, ibid.
 Exordia in deliberatione vel nulla
 sunt vel breuia, ibid.
 Exornationis partes duæ, 6.
 Exornationis tēpora præsens & præ-
 teritum, ibid.
 Exornationis finis, ibi.
 Exornatio quale genus amplificatio-
 nis requirat, 50.
 In Exornatione animi motus leniter
 tractantur, 51.
 Exornatio maximè idonea ad scribē-
 dum, ibid.

Exornationis præcepta multum conferunt ad deliberationem, 62.

Experimentum est velut quoddam rationis testimonium, 72.

Externa in homine quæ dicantur, 53.

F

Figuræ quæ vocum habent similitudinem, aures in se præcipue vertunt, 149.

Figura quid sit, 146.

Figurarum & troporum discrimen, ibi.

Figuratur oratio tam verbis proprijs quam translatis, 147.

Figuræ vel sunt in verbis vel in sententijs, ibid.

Figuræ verborum quid: & quomodo a figuris sent. distinguatur, ib. & 148.

Figurarum numerus & nomina variè ab Authoribus traduntur, ibid.

Figuræ verborum tribus maximè fiunt modis, 149.

Figuræ quæ fiunt per Adiectionem, 150.

Figuræ verborum quæ fiunt per detractionem, 156.

Figuræ verborum plures in eadem sententiam sæpe cadunt, 166.

Figuræ verbor. quid conferant orationi, & quid in eis cauendum, ib. & 167.

Figuræ verb. non sint multæ, non iunctæ, non frequentes, ibid.

Figuræ sententiarum quid: eaq; maiores, quam verborum, 168.

Figurarum & troporum numerus quare incertus, 187.

Finis Rhetoricæ qualis, 2.

Finis quid sit, 28. a Fine argumentum, ib.

Firmamentum quid sit, 90.

Forma quid dicatur, 22. & 29.

Formæ argumentum, 22.

Forma quid sit, 29.

Forma vel artificiosa est vel natur. 30.

à Forma argumentum, ibid.

Fortitudo quid sit, 55.

G

Genus quid sit, 21.

Generis partes dicuntur formæ, ibi.

a Genere argumenta, 22.

Generis demonstratiui laus, 51.

Genera causarum quinque, 79.

Genera quatuor sunt quæ controuersia in omni scripto facere possunt, 92.

Genus orationis speciosissimum est, quod constat allegoria, similitudine, & translatione, 140.

In Genere epidiotico omnia sunt circumscriptè dicenda, 216.

Genera dicendi sunt tria, & in quibus versentur, 224.

Genus dicendi grauè vim habet maximam, 225.

Generibus illis tribus quomodo utendum, 226.

Gestus oratoris quales esse debeant, 235.

In gestu quæ sint vitanda, ibid.

Gradatio quid, & eius exempla, 153.

Gradus communitatis quales, 67.

Græcis magis concessum est fingere quam Latinis, 126.

H

Historiæ laus, 40.

Hiulca nonnunquam decent, 192.

Hypallagen vocat Rhetores metonymiam, 135.

Hyperbaton idest Trásgressio, 144.

Hyperbaton solis poetis conceditur, ibi.

- Hyperbaton quando non est tropus, 145.
- Hyperbole est superlatio, ibid.
- Hyperbole non debet esse ultra modum, 146.
- Hypothesis Lati. Causa vel controuersia, 5.
- Hypothesin quomodo ad thesim reuocanda sit, 7.
- Hypotyposis, est Cice. Demonstratio, quid, 175.
- Homerus propter excellentiam commune poetarum nomen fecit suum 101.
- Homerum multæ Ciuitates suum ciuem esse dicunt, 155.
- Hominum genus ad honestatem natum, 65.
- Hominum duo sunt genera, ibid.
- Homo ad intelligendū & agendū, nō ad voluptatem & passū natus, 28.
- Homo generosissimus est, qui virtute maxime excellit, 102.
- Homoiptoton Lati. similiter cadēs, quid: estque in nominibus & uerbis, 191.
- Homoteleuton Lati. similiter desinens, quid: & quomodo à homoiptoto differat, 152.
- Honestatis magna est pulchritudo 63.
- Honestum quod est id solum bonum esse, 112.
- Honesta apud honestos obtinere facile est. 65.
- I**magines memoriae cuiusmodi esse oporteat, 230.
- Imagines singulorum uerborum memoriae mandare inutile est, & infinitum, 231.
- Imitatio vel arti, vel exercitationi subijci potest, 10.
- Incisum Græ. Cōma, quid: & incisum dicere quid, 198.
- Inductio quid, 102.
- Inductione poetæ vehementer delectantur, 103.
- In Inductione quæ cauenda, 104.
- Infinitum inest in definito, 7.
- Ingenium maximā uim ad dicendum affert: & de Oratoris ingenio, 10.
- Ingenio disciplinis exculpto nihil feracius, 8.
- Initia uersuum, initijs orationis non conueniunt, 106.
- Insinuatio quando sit necessaria. 20.
- Interrogatio Græ. Erotesis quid: & de eius uſu, 169.
- Interruptio Gr. Parêthesis, quid, 181.
- Inuentio quid sit, 8. & 14.
- Inuenisse non est existimandus qui sine iudicio inuenit, 9.
- Ironia quid sit, 143.
- Ironiam illusionem, inuersionem dissimulationem & permutationem uocant, ibid.
- Ironia quæ inter sententiarum exornationes numeratur, differtque ab ea quæ est tropus, 181.
- Isocolon, eadē. Compar quid, 163.
- Isocrates eiusq; discipuli quod uocales fugerint reprehensum sunt, 192.
- Iudicij partes accusatio, & defensio, 7.
- Iudicij finis est questio iustorum & iniustorum, ibid.
- Iudi,

Iudicium non est Rhetoricæ pars. 9.
 Iudicium laus est cum utilitate causæ
 iungenda, 83.
 Iudicatio unde nascatur, & quomodo
 constituatur, 90.
 Iunctura qualis esse debeat, 111.
 Iurè consulti consilio, Oratores auxi-
 lio iuuabant, 34.
 Iustitia quid, & eius partes. 95.

K

Κατάχρησις, lat. Abusio, & quid sit, 138.
 Κλίμαξ latinis gradatio, 155.

L

Lacrymæ quantum in oratione
 valeant, 117.
 Laus hominum quomodo in tria
 tempora diuidatur, 52.
 Laus hominis unde petenda, ibid.
 Laus magna est tulisse sapienter casus
 aduersos, 58. in laudatione quæ res
 ponendæ, 58.
 Laudem afferunt liberi parètibus vr-
 bes conditoribus, inuenta inuen-
 toribus, 60.
 Laus urbium qualis, 61.
 Licentia Græ. Parrisia, quid. 180.
 Locus quid: & quare loci ab Arist. pro-
 positi, 15.
 Loci argum. insitorum sedecim, 16.
 Locorū vsus & utilitas magna, 37.
 Loci multa meditatione parati esse de-
 bent, 36.
 Loci sunt argumentorum notæ, 37.
 Loci & ad probandum & ad mouen-
 dum materiam præbent, 38.
 Locos in mente & cogitatione defi-
 cere utilissimum est, 94.

Loca artificialis memoriæ cuius nodi
 esse debeant, 229.
 Locis ad memoriam quomodo vten-
 dum, 230.

M

Materia oratoris est quæstio, 5.
 Materia quid sit, 4.
 Membrum Græ. Colon, quid, 198.
 Membratim dicere quid sit, 200.
 Membra in oratione cuiusmodi esse
 debeant, 215.
 Membris quæ carpitur oratio longis-
 sine aliquando excurrit, 215.
 Membratim quando, & quando cir-
 cumscriptè dicendum, 116.
 Memoria quid sit, 9.
 Memoriæ artem Simonides Chius in-
 stituit, 227.
 Memoria artificiosa eloquentiæ pars
 est, 228.
 Memoria est eloquentiæ thesaurus, 229.
 Memoriæ artificium constat locis &
 imaginibus, ibid.
 Metalepsis Latin. Transumptio, 139.
 Metalepsis rarissimus tropus, & ma-
 ximè improprius, ibid.
 Metaphora lati. Translatio quid, 127.
 Metaphoræ vis omnis quadruplex.
 129.
 Metaphoræ multæ poetis permisse
 quæ oratoribus non conueniunt. 131.
 De Metaphora vide plura infra in ver-
 bo translatio.
 Metonymia lati. Denominatio; quid, 133.
 Metonymiam Rhetores hypallagen
 vocant, 135.
 Metus quid sit, 14.

Minori

Minori apparatu apud sapientes dicendum, 72.
 Modus definitionis quis sit, 17.
 Modus & forma verborum in oratione, 194.
 Monosyllaba multa non sunt continenda, 193.
 Mors etiam laudatur prestantium virorum, 59.
 Motus quatuor sunt genera, partes singulorum generum plures, 13.

N

Narratio quid sit, 85. & 86.
 Narratio debet esse brevis, aperta & probabilis, 85.
 Narratio iucunda sit & suavis, 86.
 Narratione quando & quomodo sit utendum, 86.
 Natura maximam vim ad dicendum affert, 10.
 Naturæ dona sunt arte meliora, 11.
 Naturæ notatio peperit artem, ibid.
 Negantia sunt valde contraria aientibus, 25.
 Necessarium dicitur etiam id quod magni interest, 64.
 Notatio Græ. Etymologia dicitur, 20.
 Notatione sæpè vtuntur oratores & poetæ, ibid.
 a Notatione argumentum, ibid.
 Numerosæ orationis quis inuentor, & cur inuenta, 195.
 Numerosa oratio & poema eisdem pedibus temperantur, 200.
 Numerus oratorius Græc. Rhythmus quid: numerus poeticus metrum dicitur, 202.
 Numerosa oratione vti difficilius est

quam versu, 203.
 Numerus in qua parte ambitus esse debeat, 204.
 Numerus orationis si semper est idem maximè vitiosum, 206.
 Numerosum in oratione quid putetur, 211.
 Numeros omnes in oratione permittos esse sentit Cic. 210.
 Numerosa quando sua sponte efficitur oratio, 212.
 Numerus membrorum cuiusmodi esse debeat, 215.

O

Occupatio aliàs presumptio, Græ. Prolepsis quid, 171.
 Occupationis genus quoddam est reprehensio, ibid.
 Oculorum & oris maxima est vis in actione, 235.
 Officium Rhetoricæ quod, 1.
 Officia quæ & quib. anteponenda, 67.
 Opibus quomodo vtendum, 53.
 Optimates qui sint, 18.
 Onomatopœia Cice. est Nominatio ea Latinis vix permittitur, 137.
 Oratoris magna & preclara munera, 3.
 Oratoris materia est quaestio, 5.
 Oratoris perfecti sapientia vniuersæ reip. salutem contineri, 3.
 Orationis ornatissimæ quæ sint, 7.
 Oratoris opera & munera qualia, 10. & 13.
 Orator fidem facit argumentis, 13.
 Oratori facultas definiendi est necessaria, 18.
 Orator definit vberius quam philosophus,

- Sophus, *ibid.*
 Oratores & poetæ sæpe per translationem definiunt, 19.
 Oratores auxilio, Iurisconsulti consilio iuuabant, 34.
 Oratoris maxima vis est in affectibus mouendis, 39.
 Oratori dicenti probabiliter mores Ciuitatis sunt cognoscendi, 71.
 Orationis quatuor sunt partes: & quare in causa eis utamur, 75.
 Oratoriæ argumentationes quomodo sint tractandæ, 113.
 Oratio non sit syllogismorum & enthymematum turba conferta, *ibid.*
 Oratio omnium Regina rerum, magnam vim habet, 115.
 Oratorem ipsum commoueri, caput est ad animos auditorum mouendos, 116.
 Orator ab eloquendo nomen accepit, 119.
 Oratio quomodo ornatur, 121.
 Oratio figuratur tam verbis proprijs quam translatis, 147.
 Oratio non debet decrescere, 189.
 Oratio quomodo & quando suapte natura numerosa efficiatur, 212.
 Orationis quæ membris constat vis & qualitas, 215.
 Oratione numerosa quomodo utendum, 217.
 Oratione nihil magis tenerum & flexibile, 219.
 Ordinis observatio quid, 189.
- P**
- Artes virtutis quatuor, 19.
 Paronomasia Latin. Annominatione, quid: & quam varijs rationibus fiat, 160.
- Paronomasia pondere sententiarum implenda, 151.
 Permutatio seu inuersa Græ. Allegoria, quid sit, 140.
 Periphrasis quid: ea poetis frequentissima est, 144.
 Periphrasi contraria perissologia, *ibi.*
 Peroratio est extrema pars orationis, 114.
 Perorationis partes & affectus, *ibi.*
 Permissio Gr. Epitrope quid, 182.
 Periodum multis nominibus appellat Cicer., 199.
 Periodi initium, medium & finis quale, *ib.* & 205, & 206, 209.
 Periodus habet membra minimum duo, sæpe etiam tria, 214.
 Periodus quid præstare debeat, 215.
 Perorationes constant numero sæ orationis genere, 218.
 Pedes duarum syllabaram sunt quatuor, 201.
 Pedestrium syllabarum sunt octo, *ib.*
 Ex Pedibus pluribus est quod tres syllabas excedit, 202.
 Pæon vel orienti, vel mediæ, vel cadenti orationi aptissimus, 210.
 Pæon in oratione ampliori frequentissimus, *ibi.*
 Poema est loquens pictura, 156.
 Polyptoton Lat. tractatio, quid, 155.
 Polysyndeton quid, 154.
 Polysyndeti & dissolutionis vnus est fons, 157.
 Preiudiciorum tria sunt genera, 35.
 Prætermisio vel præteritio Cice. Occupatio, Græ. paralepsis, quid, 178.
 Principia in exornatione sunt maxime libera, 84.

Principia in deliberatione vel nulla
 sint vel breuia, *ibid.*
 priuantia quid sint, 24.
 Pronominatio, Cic. Antonomasia 135
 Pronunciatio quid, 9.
 Pronunciationis laus & utilitas, 232.
 Pronunciationis duæ sunt partes, 233.
 Propositum Græ. I hesin, quid, 5.
 Propositi duo genera, *ibid.*
 Proposito quid efficiat orator, 14.
 Propositio quid sit, 97.
 Propositionis approbatio, *ibid.*
 Protopopœia quid: & eius vis, 174.
 Protopopœia magnam vim eloquen-
 tia desiderat, *ibid.*
 Prudentia quid sit, 54.

Q

Quæstio est materia orat, 5.
 Quæstionum duo genera, *ibid.*

R

Ratione quid orator appellet, 90.
 Ratio affertur à Reo, *ibid.*
 Ratio Rei labefactatur firmamento.
ibid.
 Ratio totius orationis ad iudicatio-
 nem conferenda, 91.
 Ratiocinationis quæstio qualis, 93.
 Ratiocinatio quibus constet, 97.
 Ratiocinatio Græc. syllogismus & epi-
 cherema dicitur, *ibid.*
 Ratiocinationis partes quot sint, 99.
 Refutatio duplex, quid, 111.
 Refutatio & confirmatio eodem in-
 uentionis fonte vtuntur, 112.
 Repugnancia differunt à contrarijs &
 dissimilibus, 27.

Repetita breuissimè sunt dicenda, 118.
 Repetitio Græ. Anaphora, quid, 150.
 Rerum magnarum duplex genus, 47.
 Rerum vsum magnarum tria sunt ge-
 nera ad amplificandum, 48.
 Rerum copia verborum copiam gignit,
ibid. 122.
 Res gestæ ad cuiusq; virtutis nomen &
 vim sunt reuocanda, 57.
 Responsio figura quid, 170.
 Rhetorica quid: eaq; est ars, 1.
 Rhetoricæ officium, finis, dignitas &
 materia, 1. & 4.
 Rhetoricæ materia quomodo à cæte-
 rarum artium materia differat, 4.
 Rhetoricæ partes quinque, 8.
 Rhythmus quid sit, 102.
 Rhythmi constant spatio temporum,
 pedes etiam ordine, *ibid.*

S

Sapientia quid sit, 54.
 Sapientie comites & ministræ
 sunt Dialectica & oratoria, *ib.*
 Sapietia sicut cæterarum reru, sic etiã
 eloquentie fundamentum est, 227.
 Sapientis est consilium suum de ma-
 ximis rebus explicare, 70.
 Schemata Gr. quid vocitent, 18.
 Ser. Sulpitij laus, 56. & 58 & 60.
 Similitudo quid, 22.
 Similitudo tatiætatis mater, 100.
 Similiter desinens Gr. homioteleutõ
 quid, 162.
 Similiter cadens, Gr. homioptoton,
 quid, 161.
 Similiter cadens & similiter desinens
 quomodo differant, 162.
 Syllogismus vel epicherema, Latin.
 ratio

ratiotinatio, 97.
 Syllogismus quibus constet, ibid.
 Syllogismus cornutus est dilemma, 109.
 Syllabæ verbi prioris non sint primæ
 verbi sequentis, 193.
 Συνομιῶν quid, 159.
 Synecdoche tropus quid, 132.
 Synecdoches octo modi, ad quatuor
 reuocantur, ibid.
 Synecdoche à metaphora quid diffe-
 rat, 133.
 Synecdoche à Cice. Præcisio quid: &
 quomodo differat ab Apoliopeli, 159.
 Synonimia quid, & quibus modis cō-
 ficiatur, 154.
 Sorites quid, & vnde dicatur, 107.
 Sorites vulgo dicitur argumentatio à
 primo ad vltimum, 112.
 Sorites sæpe fallax, ibid.
 Soriti quomodo resistendum, ibid.
 Status quid sit, 88.
 Status vnde nascatur, & vnde dicitur,
 ibid.
 Status quomodo tractetur, 94.
 Status tres, & quid sint, 89.
 Stylus dicendi magister, 189.
 Suadendo vel dissuadendo tria sunt
 spectanda, 62.
 Suadendi partes sunt tres, 63.
 In suadendo & dissuadendo quæ ad-
 uertenda: est que id grauissimæ per-
 sonæ, 67. 70.
 Sustētatio Græ. Paradoxon, quid. 178

T Erretur facillimè leuissimi cu-
 iusq; animus, 65.
 Tertium genus figurarum ver-
 borum quale, 160.

Testimonium quid dicatur, 25.
 Themistoclis & Theodectis, atq; ali-
 orum excellentissima memoria, 232.
 Thesis Cice. propositum vocat. 5.
 Trasimachus numerosæ orationis in-
 uentor, 195.
 Traductio Græ. Polyptoton, quid, 153.
 Translatio cum frequentissimus tro-
 pus, tum longè pulcherrimus, 127.
 Tráslatio Græ. metaphora quid, ibid.
 Translationem genuit necessitas, iu-
 cunditas celebrauit, ibid.
 Translatio & comparatio quomodo
 differant, 129.
 Translatio est quadruplex, ibid.
 Translatio quomodo fiat, ibid.
 In translatione quæ fugienda, 130.
 Translationum variæ species, ibid.
 Translationis frequens vsus exit in
 allegoriam & ænigma, 131.
 Translatio durior quomodo molli-
 enda, ibid.
 Tres exercitus Pop. Ro. in Bello Ci-
 uili Cæsaris & Pompeij, sunt inter-
 fekti, 44.
 Tropus quid sit, 126.
 Tropi numero sunt vndecim, ibid.
 Troporum & figurarū discrimen, 146.

V

V arietate res gaudet, & animus
 nouis delectatur, 186.
 Verba simplicia qualia, 123.
 Verbor. simpliciu optima quæ, ibid.
 Verba simplicia iudicio aurium sunt
 ponderanda, 124.
 Verba inusitata quæ, ibid.
 Verbum poeticum aliquando digni-
 tatem habet in oratione, 125.
 Verba

Verba nouantur quatuor modis, ibid.	Virtus præstantis viri quæ sit,	57.
Verbo sensum claudere optimū, 100.	Virtus rebus difficilibus & arduis cō-	104.
Verba in oratione non sunt ad pedes	paratur,	
dimensa, ibid.	Vitia quæ in oratione numerosa vitā-	213.
Verborum breuium & longorum vi-	da,	
tanda est continuatio, 193.	Vocem qualem exigant motus ani-	233.
Nec verba verbis, nec nomina nomi-	mi,	
nibus continuari debent, 194.	Vox quantum possit in oratione, 234.	
Verecundia est omnium virtutum cu-	Vrbanitas opportuna reficit animos,	81.
stos, 56.	Vrbes similiter atque homines lau-	61.
Versus in oratione si efficitur vitium	dantur,	
est, 204.	Vsus & exercitatio quantum valeant,	219.
Virtutis partes quatuor, 19.	Vtile quomodo consideretur, 67.	
Virtus quot & quales cōplectatur for-	Vtilitatis species quomodo commen-	68. & 69
mas, 19. & 22.	danda.	
Virtus in extremarū rerum vsu ac mo-	Vtilitas semper cum dignitate coniū-	69.
deratione maximè cernitur, 53.	cta est,	
Virtutis duplex vis, 54.		
Virtutum singularum sunt certa quæ-		
dam officia, 56.		

Errata hoc modo legantur.

Pagina.	Versu.	Dic.
21.	8.	pudorij pudori.
34.	12.	quæ qui.
37.	11.	defossam defossam.
45.	21.	si sic.
53.	8.	dicuntar dicuntur. qui dicatur: est delendū
57.	18.	grauita gratuita.
82.	15.	auditus aditus.
148.	15.	couuenis conuenit.
163.	19.	rem delendū est.

Alia fortè reperies, quæ ideo relicta sunt, quia facile dignoscuntur,

LAVS DEO.

Pag.	Verf	Errata	Correcta.
------	------	--------	-----------

In priori præfatione.

2.	17.	auguste	anguste.
2.	21.	celeritur	celeriter.
4.	16.	salutis	salus.

In posteriori præfatione.

Vltima	7.	Græg.	Greg.
Ibid.	13.	Arrij	Arij.
Ibid.	19.	ex diuinarũ rerũ cura & cõtemplatione.	redundat.

In lib. 1. 2. & 3.

5.	3.	in margine. pone	lib. 1. rhet c. 22.
6.	5.	laudatione	laudationes.
9.	10.	nam inuentio	nam nec inuentio
21.	8.	pudorij	pudori.
25.	10.	in margine, negãti	negantia.
36.	21.	dicendum	dicendum
37.	11.	defossam	defossum
39.	9.	confiliet	conciliet
45.	21.	fi	fic
53.	8.	dicũtar	dicũtur. qui dicatur. redũdat.
57.	18.	grauita	gratuita
69.	3.	cæterarũ	cæterarum
77.	11	cura	cum
82.	15.	auditus	aditus
93.	5.	supplitiũ	supplicium
117.	20.	diffidas	diffidas
118.	11.	repetitione	repetitione
121.	14.	fi	fit
130.	14.	Charibdim	Charybdim
139.	6.	in marg. μετ' ἀλλήλῃς	μετ' ἀλλήλῃς.
141.	12.	in consequentia	inconsequentia.
147.	27.	confirmationem	conformationem.
159.	19.	in marg. εὐχῆς	εὐχῆς.
183.	15.	obtestationem.	obtestationem.
184.	10.	confecit	conficit.

LAVS DEO.

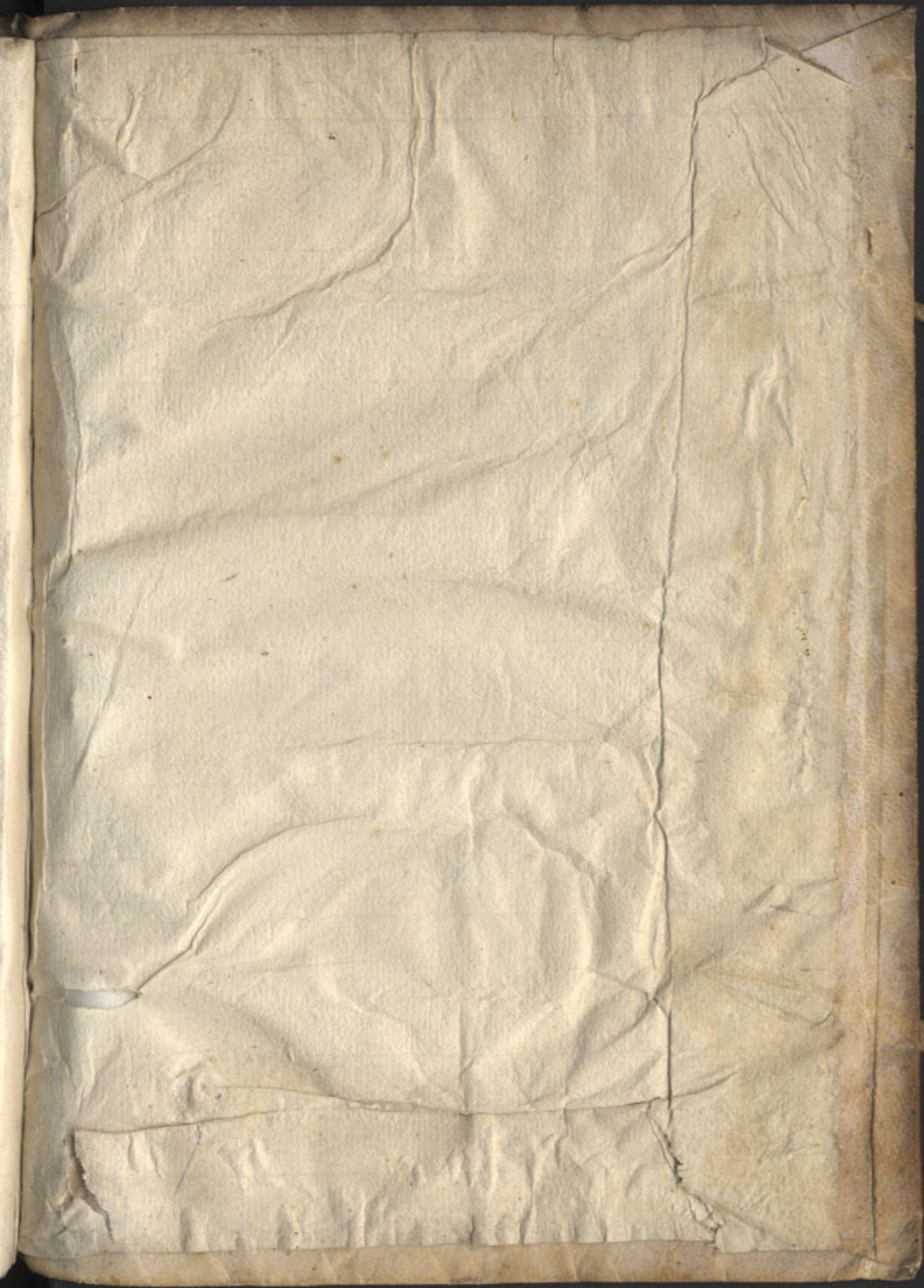
Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

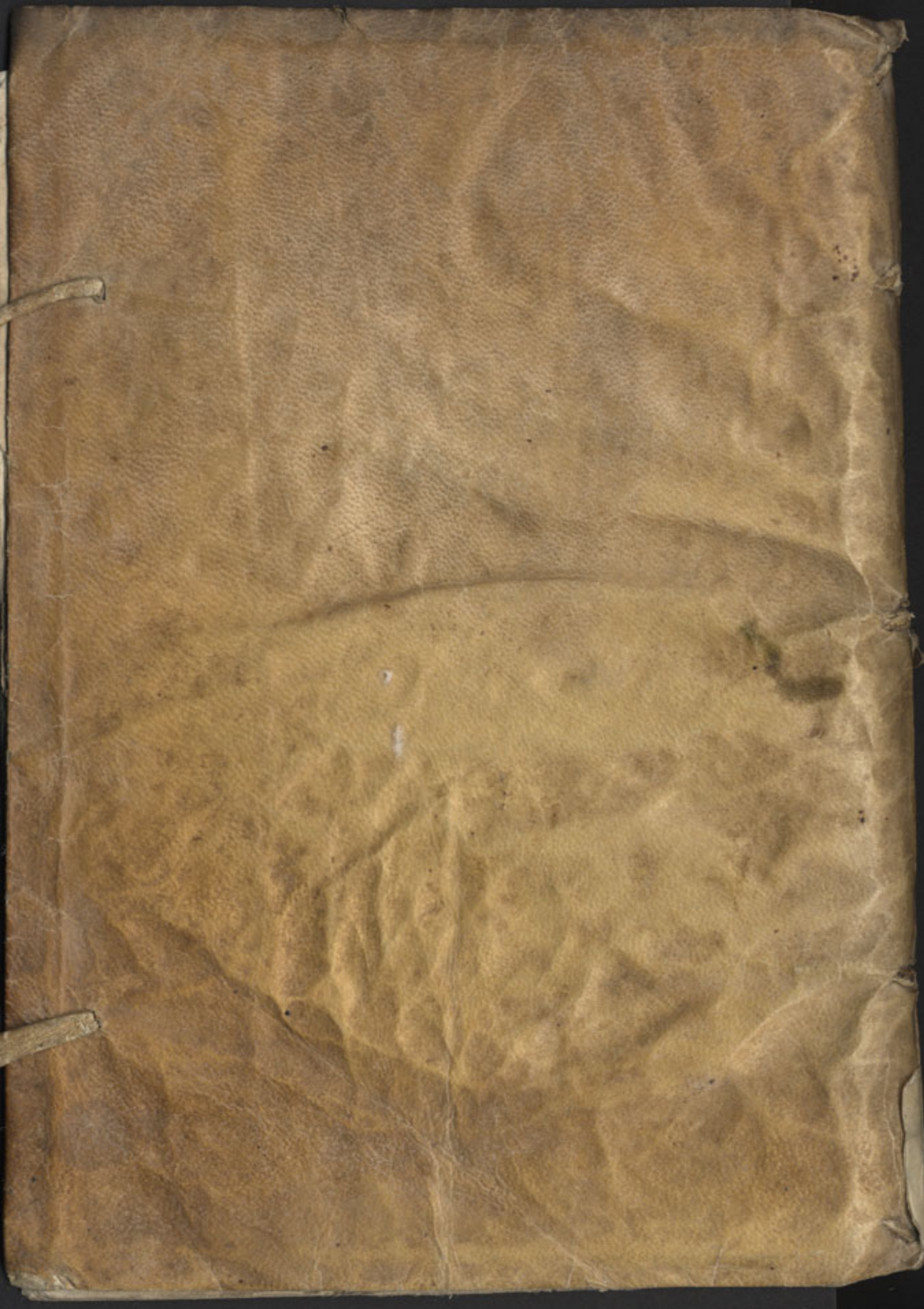

Handwritten text in the upper middle section, possibly a signature or name.

100	100	100
101	101	101
102	102	102
103	103	103
104	104	104
105	105	105
106	106	106
107	107	107
108	108	108
109	109	109
110	110	110
111	111	111
112	112	112
113	113	113
114	114	114
115	115	115
116	116	116
117	117	117
118	118	118
119	119	119
120	120	120

LAVS DEO

Sala **R**

Gab.

Est.

Tab. **A3**

N.º **4**